



**Aşk tokmağı değdi örse
Durmam gayrı dünya dursa
Dünden kalma neyim varsa
Sattım sana geliyorum**

Merhum şairin dizeleriyle merhaba...

Aşk tokmağı;

**Hakk'a yüzün dönmeden,
Gönlün O'na vermeden,
Kalbin mahzun olmadan,
Örse değer mi aceb!**

Ne mümkün...

İslâm büyükleri hep usûl üzere olmuşlardır. Yol ve rehber önemlidir, çünkü kişiyi vâsıl ilallâh eder bi-iznillâh.

Yunus Emre (k.s) ne de güzel özetlemiş olan biteni:

**Gel ey kardeş, Hakk'ı bulayım dersen,
Bir kâmil mürşide varmayınca olmaz,
Resulün cemalin göreyim dersen,
Bir kâmil mürşide varmayınca olmaz.**

**Niceler gittiler mürşid arayı,
Arayanlar buldu derde devayı,
Bin kez okur isen aktan karayı,
Bir kâmil mürşide varmayınca olmaz.**

**Gel şimdi kardeşler gidelim bile,
Nice âşıkların bağırını dele,
Cebrail delildir, Ahmed'e bile,
Bir kâmil mürşide varmayınca olmaz,-.**

**Kadılar mollalar cümle geldiler,
Kitapların hep bir yere koydular.
Sen bu ilmi kimden aldın dediler,
Bir kâmil mürşide varmayınca olmaz.**

**Yunus Emre bunda manâ var dedi,
Bir kâmil mürşide sen de var şimdi,
Hazret Musa'ya "Hızır'a var" dedi,
Bir kâmil mürşide varmayınca olmaz.**

Büyükler böyle söylerken, bizlere susmak düşer.
Allah'a emanet olunuz...

İçindekiler



Dini Hassasiyet

Abdullah Demircioğlu / 3



Cömert ve Hayırhâh Olmak

Prof. Dr. Ali Akyüz/ 8



Örnek Müslüman

Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL/18



Tarikat-ı Kâdiriye ve Sıdk

Yusuf Selim / 35

Benî Âdem'in Efendisine, Şiirlerin Efendisi Olan Na'ıtlar - 3
Tufan ATMACA / 5

Dualar, Zikirler...
Zâkir / 7

Yâ Nureddin!
Edebalı KARABIYIK / 10

Gönül Kâbe'si
Prof. Dr. Mustafa KARA / 11

Süfilerden Esintiler...
Amr b. Osman el-Mekkî (k.s) / 13

Tarikatların Zuhuru
Prof. Dr. Süleyman ULUDAĞ / 14

Ey Allah'ım
Zülcenâheyn / 17

Divân-ı Kebîr'den... / 20

Ankâzâde Köstendili Halil Efendi'nin
Tüti İhsan Efendi'ye Mektubu (1. Mektub) / 21

Yuşa Tepesi
Mustafa ÖZDAMAR / 23

Pîr Abdülkâdir Geylanî'nin Akidesi
Zülcenâheyn / 24

40 Yaşın Düşündürdükleri
Zülcenâheyn / 26

Mevlânâ'ya Hakaret Edenler Aynaya Baksın!
Eğitimci Yazar: Kazım ÖZTÜRK / 29

İhvan ile Hasbihal
Hazırlayan: Kadir ATEŞ – Yusuf İBİŞ / 31

Kıssadan Hisseler
Derleyen: Oktay YETİŞKİN /37

Benliğin Bilinmesi ve Eğitilmesi
H. İbrahim DURGUTLUOĞLU / 39

İlahi Deryadan İnciler
Dr. Zafer TORTUM / 41

Hudeybiye Ruhu
Dr. Yunus AKYÜREK / 43

Kurban İbadeti
M. Emin SÖĞÜT / 44

Dönüş
Abdürrahim KARAKOÇ / 47

Kitap Tanıtımı / 48



dinî hassasiyet

Avrupa İslâm Fakültesi Rektörü, Abdullah DEMİRCİOĞLU

19 Ağustos Pazar günü kılınan bayram namazıyla, Ramazan ayına veda etmiş bulunuyoruz. Cenâb-ı Allah, gelecek Ramazanlara sıhhat, âfiyet içerisinde kavuşmayı nasip eylesin.

Durumum itibarıyla hareket halinde olan ben, yurdumuz genelinde Ramazan ayı içerisinde gördüğüm aksaklıkları tekrar edilmemesi dileğiyle ibret-i âlem olsun diye bu yazımda kaleme aldım.

Ramazana saygı, geçmişe göre alabildiğince azalmış. Çarşılarda, pazarlarda, yollarda alenen oruç tutmayanlar var. Mazeretli-mazeretsiz onu bilemem ama bildiğim bir şey varsa, -mazereti şer-i şerife göre uygun olsa bile- böyle açıktan açığa hele hele karşısındakilerin yüzlerine sigara dumanlarını üfleyerek saygısız olanlara ne kadar acınsa yeridir. İman sahibi bir kişi böyle yapamaz ve yapmamalıdır. Bilinmeli ki özürsüz olarak bu mübarek aydan bir gün oruç tutmayan, senenin tamamını tutmuş olsa, o bir günün yerini tutmayacaktır. (Buhârî, Savm/29; Tirmizî, Savm/27)

Çok yazık, binlerce yazıklar olsun!

Oruca kimin ihtiyacı var?

Oruç; sıhhat, bereket, fazilet değil midir?

Onun ecrinin Mevlâ tarafından hesapsız verileceği bilinmez mi?

Allah'a (c.c) isyan edip oruçlu müslümanlar yanında gerine gerine gösteriş yapanlar, bu davranışlarıyla, onların bu acı durumlarına sabredenlere meleklerin dua ettiklerini bilmelidirler. Alenen yiyip-içerek oruç tutmadığını gösteren kişinin yanında bulunan oruçluya melekler salat ederler. Burada salattan kasıt, meleklerin duaları ve o kişi için istiğfar etmeleridir. Oruçluyuz... Yanımızda, sağımızda, solumuzda yiyen-içenlere "oruç tutmuyorlar" diye üzülmüyoruz. Öte taraftan meleklerin dua ve istiğfarlarını kazanıyoruz, ne büyük mutluluk değil mi? Üzüntümüze, bizim oruçlu halde iken iştahımızı, yeme-içme arzumuzu kamçılayan hareketlerine karşılık, ötelere gelen ilâhî destekli meleklerin duaları... Mü'min kardeşim, bütün bunlar bizlere yetmez mi?

Kendi memleketimin insanları böyle durumlarda iken bizler kalkıyoruz, Kaptan Causteau müslüman oldu, Roger Garaudy müslümanlığı kabul etti diye diye övünüyor ve reklam yapıyoruz. Tabii ki biz zahire bakarız, Cenâb-ı Allah serâiri (gizli sırları) bilir.

Biz müslümanlar iyi yaygara kopardık. Neticede ne oldu? Birinin vasiyetinde, hıristiyan mezarlığına

defnedilmesi çıktı. Diğer ise “Beni yakın, küllerimi de Akdeniz’in sularına savurun.” diye vasiyet etti.

İsmi bile değiştirmeye lüzum görmeyen, ateistliğin kitabını yazan, dünyaca maruf Garaudy!

Seninle –kısa da olsa- Gent Üniversitesi’nde tertiplediğimiz konferansa Fransa’dan icabet etmiştiniz. Gent istasyonunda karşılayıp, alıp götürmek için gidiildiğinde –nedendir bilinmez- seni orada bulamamıştık. Bir de baktık ki, sen Ibis otelin lobisinde. Ne ise hoşbeş, konferanslar, İH-VAK’da (İslâm’a Hizmet Vakfı) yemek ve kahvaltıda beraber olmalar... Sonra ayrılış. Şu anda dünyadan da ayrılmış bulunuyorsun. Ne halde olduğunu Cenâb-ı Allah’tan başka kim bilir?

“Kabirlerde bulunanlar, dirilip dışarı atıldığı, kalplerde ve gönüllerde olanlar ortaya konduğu vakit düşünmez mi o insan! Acaba hali nice olur! Şüphesiz Rableri o gün onların her halini bilir.”

(Âdiyât, 100/9-10-11)

“Ölülerinizi hayırla yâd ediniz.” (Nesâî, Cenâiz, 51; Tirmizî, Cenâiz, 24; Ebû Davud, Edeb, 50) buyrulurken mü’minlerinki ile mü’min olmayanlarınkı ayırt edilmemiştir.

Bu zafiyet müslümanlarda hep olagelmıştır. Gençlik yıllarımdan hatırlarım; camide bir asker, bir müdür vb. kişileri saflarımız arasında görsem son derece sevinirdim. Adeta içim içime sığmazdı. Osmanlılardan bu tarafa öyle bir darbe vurdular ki dine, devlet ricalini camilerimizde göremez olmuştuk.

Birkaç ay önce ağırlığı tasavvuf ve özellikle bazı meşayihleri konu edinen bir tercüme kitap okumuştum. Orada merhum bir müşşidin, mensubu bulunduğu yolun tanıtımının Avrupa’da yapılacağını beklemesi beni ne kadar çok düşündürmüş ve etkilemişti. Kendisini rahmetle anmak, Cenâb-ı Allah’tan sırrını takdis etmesini dilemek ve şefaathlerini ummaktan başka ne diyebiliriz! Öyle ki mevzu kitapta bahsedilen yazarın müslüman olduğunu ve kendisine de mürid olup inâbe aldığını zannediyordu. Kaldı ki bu zat kitabın muhtelif yerlerinde asla müslüman olmadığını, Osmanlılarda dini ve tasavvufi hayatın nasıl olduğunu incelemek üzere bir araştırma yaptığını, Avusturyalı olduğunu yazıyordu.

Her ne ise konumuza dönecek olursak deriz ki; kendi ülkemizde müslümanlık elden gidiyor, neslimiz

İslâm’a yabancılaşıyor, namazsız, oruçsuz bir gençlik gelmiş de haberimiz yok. Öyle ki yatsı ezanı okunuyor, bir köyde bir beldede çaylarınıza beraberce yudumladığınız masalarda bir kıpırdama yok. Oturup duruyorlar. Allah sonumuzu hayr eylesin. Ortada bir eksiklik var. **“Sizden iyiliği emreden, kötülükten nehyeden bir topluluk bulunsun!”** (Âl-i İmrân, 3/104) ilahi emri ne kadar uygulanıyor, sorusu akla geliyor.

Arkasında teravih kıldığımız imam,

ومكروا ومكر الله والله خير الماكرين / **Onlar hile yaptılar ve Allah da onların hilelerini boşa çıkardı.”** (Âl-i İmrân, 3/54) âyetinde ikinci “vav”ı okumuyor. Ya unutmuş veya öyle ezberlemiş. İki durum da fecaat. Tam arkasında bu yanlışlığı namazdan sonra hatırlatıp düzeltmeye çalışan S. Arabistanlı turistin ne dediğini anlayamayan imam, aynı yanlış devamıyla okuyup geçen görevli, süratle ayrılıp camiden çıkıyor.

Hal böyle, bir Ramazan da böyle gelip geçti. Daha çok söylenecekler vardı. Bu kadarla iktifa edelim.

Ramazan ayında oruçlu hassas bir dönemden geçer. Şeytanların demir zincirlerle bağlandığı bu dönemde, davranış ve tavırlarıyla erkek-kadın şeytanın askerleri günah sahnesinde yer alır. Oruçluya sataşmalar, laf atmalar, incitici sözler sarf etmekle ortalarda dolaşıp dururlar. Oruçlu; avamın, havassın ve havassu’l-havassın oruçlarından birini kazanmak istiyorsa –ki mutlaka böyle olmalıdır-, kâinatın Hâlık’ına ait الصوم لي وأنا اجزي به (es-savmu li ve ene eczî bihi) / **Oruç benim içindir ve onun mükâfatını ben vereceğim”** ecrini tastamam elde edebilmek için her türlü olumsuz hareketlere karşı çevresindekilere sözü şu olmalıdır:

BEN ORUÇLUYUM!

Anasından doğmuş gibi memleketine avdet etmek isteyen hacı namzedi de aynı terazide tartılmaktadır. Allah için hacceder, kimseye sövmez, sataşmaz, kimse ile kavga etmezse رجع كيوم ولدته امه / **Anasından doğmuş olduğu günkü gibi** temiz, pak, günahsız olarak memleketine döneceğini biliyor muydunuz?



Benî Âdem'in

efenno isine

Şiirlerin Efendisi Olan Na'tlar - 3

Kaside-i Bür'e

Tufan ATMACA

"Tevbe Estağfirullâh Yâ Tevvâb; Sana tövbe ediyorum ey Tevvâb olan!"

Ente Rabbî ve ente Halaktenî, ve ene abdûke / Sen benim Rabbimsin, Sen beni yarattın ve ben Senin kulunum..." diye bir düşünceyi gönlümüze alalım. Çünkü bilmeliyiz ki Aleyhissalâtü vesselâm Efendimiz istiğfar hakkında şöyle buyuruyor hadislerinde:

"Ben günde yüz defa Allah'a istiğfarda bulunurum." (Kütüb-i Sitte, C.17, s.511, İstanbul)

Sadece biz veya ümmeti Muhammed değil, Nebiler Sultanı dahi tevbe ve istiğfar etmiş ve bizlere tavsiyede bulunmuştur bir diğer hadisinde:

"Amel defterinde çok istiğfar bulunana ne mutlu!" (Kütüb-i Sitte, C.17, s.512, İstanbul)

Efendimiz (a.s.), bizi bu güzel amele teşvik buyurmuş. Belki sorulabilir nasıl bir amel, hatalardan dönme ameli? En güzeli kişinin bir hata işledikten sonra rucû etmesi ve **"Ya Rab, ben ne yaptım!"** diye tövbe etmesi değil mi?

"Biz kasideden inciler bekliyorduk, tevbe istiğfar gibi nasihatler geldi yazı dizinizde" diyebilirsiniz. Ama şunu bilmeliyiz ki âlimlerimiz bizden hep önde gitmişlerdir. Burada da İmam Busirî Hazretleri Resüle olan aşkıdan bahsedip girizgâh yaptıktan hemen sonra nefsini levm ediyor/kınıyor ve istiğfarın önemine değiniyor.

Kasideye geçmeden önce Yusuf (a.s.) kıssasını hatırlatmadan geçmeyelim istedim. Çünkü hem aşkı hem nefsin tükenmeyen arzularını ve en önemlisi Yusuf peygamberin Hz. Allah'a sığınışını bizlere ibretle anlatır bu kıssa... Ne zaman ki Züleyha, Yusuf'un (a.s.) nefsinden murad almak istediye; O, **"Allah korusun!"** diye Rabbine dua buyurarak yüce Allah'ın burhanını gördü ve O'na sığındı.

Burada bir yanda nefsin kör ettiği bir aşığı, diğer yanda Hz. Allah'a yönelen nefsin ve haramın çirkinliğini ayne'l-yakîn gören Hz. Yusuf'u görüyoruz. (Elmalî, İstanbul, V, 38-40) Devamla Yusuf (a.s.) nefsi emmâreyi/kötülüğü emreden nefsi levm ediyor ve

“...Gerçekten de nefis, hep kötülüğü telkin ve emreder. Ancak Rabb’imin rahmetiyle yarlıgâdığı müstesna...” (Yusuf, 12/53) buyurarak kendine değil de, gerçek kuldan istenildiği gibi Hz. Allah’a güvenini gösteriyor. (Elmalî, İstanbul, V, 54-55)

İmam Busirî de ikinci bölüme tıpkı Yusuf (a.s.) gibi nefsini levm ederek başlıyor. Bu bölümde nefsin isteklerinden men edilmesi işleniyor.

13. beyit:

**Fe inne emmâratî bis sûi metteazat
Min cehlihâ bi nezîrî’ş-şeybi ve’l-herami**

(Gerçekten de her zaman fenalık ve günah emreden nefsim,

Koyu bir cahil olması nedeniyle, ölümün yaklaştığını hatırlatan saç ağırması

ve ihtiyarlığın korkutmasından da nasihat alıp uyanmamış ve kendine gelmemiştir.) (Kaside-i Bürde, R. Serin-A. Pamuk, İstanbul, s.50)

Burada yine Abdullah Efendiyle yaptığımız söyleşi ışığında Kaside-i Bür’e’nin ikinci bölümü hakkında bilgilenelim.

“...Tâcü’l-Beyt nedir? Tâcü’l-Beyt bu bölümdeki ana temanın işlendiği beyittir. 18. Beyit:

**Ven nefsü ket tıflî in tuhmilhü şebbe ‘alâ
Hubbir radâi ve in teftimhü yenfetimî**
(Nefis ilk baştan süt emen çocuk gibidir.

Onu kendi haline bırakırsan süt emme isteği ve sevgisi gençleşip tazelenir.

Onu süttten kesip alıştırırsan o da emmeyi bırakıp kesilmiş olur.)

İzahı: Nefis bir çocuk gibidir, ona her istediğini verirsen, o zaman semirir.

Kaside-i Bür’e’yi icazetli birisinden izin alır okursak tesirli olur.

İhlâs sahibi olmak lazım. Sahabi, bir Fatiha okuyor ve okuduğu kişi şifa buluyor.

Kaside-i Bür’e okumak için Arapça bilmeli, lügat eşliğinde şerhi de okunmalıdır.”

Açıklamalarıyla feyziyâb olduğumuz Abdullah Efendi’nin, Kaside-i Bürde hakkındaki değerli yorumlarını aktardıktan sonra gelecek sayımızda üçüncü ve diğer bölümlerden bahsedebilme duasıyla veda ediyor;

Müslümanlardan, hasta kullar için samimi dua ve yakarışlarını esirgememelerini diliyoruz.

Bâkî selamlar...



Dualar, Zikirler...

Hazırlayan: Zâkir

Allâhümme Ecirni Mine'n-Nâr...

Bu dua ile ilgili olarak Peygamber Efendimiz (a.s) şöyle buyurmuştur:

"Sabah namazını kıldığında hiç kimseyle konuşmadan önce yedi defa:

Allâhümme ecirni mine'n-nâr – رانل انم ىنرجا مهلل / Allah'im, beni cehennem ateşinden koru!" de. Eğer o gün ölürsen Allah senin için Cehennem ateşinden koruyucu bir berat yazar.

Akşam namazını kıldığında hiç kimseyle konuşmadan önce yedi defa:

Allâhümme ecirni mine'n-nâr – اللهم اجرني من النار / Allah'im, beni cehennem ateşinden koru!" de. Eğer o gece ölürsen Allah senin için Cehennem ateşinden koruyucu bir berat yazar." (Ahmed b. Hanbel, Müsned, IV, 234)

Yerde Gökte Zarardan Korunma Duası

Osman İbn-i Affân'dan (r.a) rivayet edildiğine göre Rasûlullah (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Kim her sabah ve her akşam üç defa:

باسم الله الذى لا يضر مع اسمه شيء فى الارض ولا فى السماء وهو السميع العليم

Bismillâhillezî lâ yedurru me'asmihi şey'un fi'l-ardi velâ fi's-semâ' ve hüve's-semiu'l-alîm.

(İsmi sayesinde yerde ve gökte hiçbir şeyin zarar veremeyeceği Allah'ın adıyla. O her şeyi duyar ve bilir.) derse, ona hiçbir şey zarar vermez." (Ebû Dâvûd, Edeb/101; Tirmizî, Daavât/13)



Hamden Kesîran Tayyiben Mubâraken Fih

Rifaa b. Rafî' (r.a) anlatıyor:

Bir gün Rasûlullâh'ın (s.a.s) arkasında namaz kılıyorduk.

Nebi (aleyhisselam) rukûdan başını kaldırıp:

"Semi'allâhu limen hamideh" dedi.

Bir kişi arkasından:

ربنا لك الحمد حمدا كثيرا طيبا مباركا فيه

"Rabbenâ ve leke'l hamd. Hamden kesîran tayyiben mubâraken fih"

(Rabbimiz! Övgüler ancak sanadır. Övgülerin en çoğu, en temiz, en mübarek olanı...)

Rasulullah (s.a.s) namazı bitirince sordu:

"Onu kim söyledi?"

Bir adam:

"Ben..." deyince,

Nebi (s.a.s) şöyle buyurdu:

"Otuzdan fazla meleği, onu yazmak için birbiriyle yarışırken gördüm." (Buhârî, Sahih, hadis no: 766)



Cömert ve Hayırhâh Olmak

Prof. Dr. Ali AKYÜZ

“Eli sıkı olma! Büsbütün eli açık da olma! Sonra kınanır, kaybettiklerinin hasretini çeker durursun.” (İsrâ, 17/29)

Gönlü insan sevgisiyle dolu olan, diğergâm olmayı kendi içine sindiren ve herkese karşı iyilik ve güzellik düşleri gören hayırhâh insanlar, içinde yaşadıkları toplumda olduğu kadar daha sonraki nesillere de uzanan bir iz, saygı ve sevgi bırakırlar. İtibar yükselten bu güzel huy, bütün insanlık için umut veren bir meşale gibidir. Pervâneler misâli herkesin içini ısıtan, gözünü kamaştıran bu sevgi pınarı herkesi kendine doğru çeker.

Hayırhâh olmak, herkesi kendi gibi bilip görmek, herkes için kendi adına isteyip beklediğini, başkaları için de isteyip beklemek... Herkes için gönül evini temizlemek... Anadolu insanının misafir odaları gibi

her an gelip gören olur beklentisiyle gönül evini temiz, berrak, arı-duru saklamak... Yüce Allah'ın öğrettiği şekliyle; ***“Rabbimiz! Bizi ve bizden önce gelip geçmiş imanlı kardeşlerimizi bağışla; kalplerimizde, iman edenlere karşı hiçbir kin bırakma. Rabbimiz! Şüphesiz ki sen çok şefkatli, çok merhametlisin!” (Haşr, 59/10)***

Örnek insan Hz. Peygamberin; ***“Hiç biriniz kendi adına isteyip özlediği şeyleri diğer kardeşleri adına da istemedikçe iman etmiş olamaz.”*** tespitiinde ifadesini bulduğu üzere, başkalarıyla var olmak, onların iyiliğinde yoğrulmak, onlarla var olup onlarla yok olmak....

Bütün paylaşımların mihenk taşı ve onların büyüüp geliştiği verimli toprak, gönül temizliği, hayırhâhlık... Cömertlik ise bu paylaşımın, gönül

paylaşımının sonucu ve meyvesi... Sahip olduğu nimetleri dara düşen ihtiyaç sahipleriyle bölüşmek... Ekmeğini, suyunu, varını, yoğunu, hulâsa beraber yolculuk yaptıkları geçici dünya hayatında yoldaş ve arkadaşlarıyla her şeyini paylaşabilmek, cömertlik... Belki de kulluğa en layık ve en yakışan vasıf... Hiçbir şeyi sahiplenmeyen, kendisinin bir şeylerin sahibi ve rabbi olduğunu düşünmeyen, geçici hazlar dünyasında kulca davranış... Her şeyin bir Rabbi ve sahibi olduğunu özümseyen mütevazı, akılcı davranış...

İnsani erdemlerin âbidevi ölçekte örneğini temsil eden Hz. Peygamber'e, cömert ve hayırhâh (herkes için hep iyilik düşlemek) olmakla ilgili Kur'an-ı Kerim'de;

- *Eli sıkı, cimri olmaması, kendini yokluk ve yoksulluğa itecek derecede aşırı eli açık da olmaması,*
- *Allah'ın dilediğine az, dilediğine de bol rızık ve receği, dolayısıyla hayra harcanan varlıkların yerine başka nimetlerin verileceğinin ifade edilmesi,*
- *İyilik yolunda harcama yapacakların ihtiyaç fazlası ölçüsüne dikkat etmesi,*
- *Allah yolunda harcama yapacakların, ana-baba, yakın akraba, yetimler, fakirler ve yolcuları gözetmesi,*
- *İnsanlara verilen rızıklardan kıyamet gelmeden önce gizli-aşikâr harcaması,*
- *Cömert olmaya teşvikle, bunun kemiyetten çok bir keyfiyet olması sebebiyle ellerinde Allah'ın hazineleri de olsa insanoğlunun bitip tükenir korkusuyla eli sıkı davranacağının ifade edilmesi,*
- *Bütün güzellik ve temiz rızıkların dünyada ve özellikle ahirette mü'minlere ait olduğunun tebliğ edilmesi emir ve tavsiye edilmektedir.*

Seçkin ve övülmüş bir insani erdem olan cömertlik ve hayırhâh olmakla ilgili özelde Hz. Peygamber'e, genelde herkese davranış ve ifade yükümlülüğü getiren ayetlerin meallerini okuyucuların dikkat ve anlayışına sunuyorum;

- **Eli sıkı olma!**
- **Büsbütün eli açık da olma!**
- *Sonra kınanır;*
- *Kaybettiklerinin hasretini çeker durursun. (İsrâ, 17/29)*
- **De ki:**
- *Rabbim, kullarından dilediğine bol rızık verir ve*

- *Dilediğine de az.*
- **Siz hayra ne harcarsanız,**
- **Allah onun yerine başkasını verir.**
- *O, rızık verenlerin en hayırlısıdır. (Sebe', 34/39)*
- *Sana, şarap ve kumar hakkında soru soranlara*
- **De ki:**
- *Her ikisinde de büyük bir günah ve*
- *İnsanlar için bir takım faydalar vardır.*
- *Ancak her ikisinin de günahı*
- *Faydasından daha büyüktür.*
- **Yine sana iyilik yolunda ne harcayacaklarını soranlara**
- **De ki:**
- **"İhtiyaç fazlasını."**
- *Allah size âyetleri böyle açıklar ki düşünesiniz. (Bakara, 2/219)*
- *Sana,*
- **Allah yolunda ne harcayacaklarını soranlara**
- **De ki:**
- **Maldan harcadığınız şey,**
- **Ebeveyn,**
- **Yakınlar,**
- **Yetimler,**
- **Fakirler ve**
- **Yolcular için olmalıdır.**
- *Şüphesiz Allah yapacağınız her hayrı bilir. (Bakara, 2/215)*
- *İman eden kullarıma*
- **De ki:**
- *Namazlarını dosdoğru kılsınlar.*
- *Ne alış-veriş,*
- *Ne de dostluk bulunan bir gün gelmeden önce,*
- **Kendilerine verdiğimiz rızıklardan,**
- **Allah için gizli açık harcasınlar. (İbrahim, 14/31)**
- **De ki:**
- *Rabbimin rahmet hazinesine eğer siz sahip olsaydınız,*
- *Harcanır korkusuyla kısıtıkça kısırdınız.*
- **İnsanoğlu da pek eli sıkıdır! (İsrâ, 17/100)**
- **De ki:**
- **Allah'ın kulları için yarattığı süsü ve**
- **Temiz rızıkları kim haram kıldı?**
- **De ki:**
- **Onlar, dünya hayatında,**
- **Özellikle kıyamet gününde mü'minlerindir.**
- *İşte bilen bir topluluk için âyetleri böyle açıklıyoruz. (A'râf, 7/32)*

Yâ Nureddin!

Edebalî KARABIYİK

Nureddin Zengî çok büyük bir insandı. İbnü'l-Esir eserinde:

“Ben önceki sultanların hayatını inceledim. Raşid halifeler ve Ömer bin Abdülaziz hariç, Nureddin'den daha temiz hayat yaşayan, ondan daha ahlaklı hayat süren adaletli bir sultana rastlamadım.” diyor.

Büyük Selçuklu devleti dağıldıktan sonra Selçuklu topraklarında küçük atabeylikler yani devletçikler kurulmuştu. Bunlardan biri de Zengî Atabeyliği idi. Musul ve Suriye'nin bir kısmında hâkimdiler. Öyle bir hükümlanlık iddiaları yoktu ama o bölge onların yönetiminden sorumluydu. İmadüddin Zengî, yani Nureddin Zengî'nin babası büyük bir mücadele insanıydı. Urfa'yı haçlılardan geri alması Avrupa'da çok büyük bir deprem etkisi meydana getirdi ve bunun sonucu olarak 2. Haçlı seferi düzenlendi. Fakat haçlılar çok uğraşmalarına rağmen Urfa'yı bir daha geri alamadılar. Bir ara elden çıkar gibi olsa da Nurettin Zengî, babasının mirası olan Urfa'yı haçlılara bırakmadı.

Nureddin Zengî, hakka hukuka son derece riayet eden bir insandı. Babası İmadüddin Zengî'nin vefatıyla beraber kendisi Suriye bölgesinde; kardeşi de Musul bölgesinde atabeylik yapmaktaydı. Kardeşinin vefatıyla beraber oradakiler Nureddin Zengî'ye bağlılıklarını bildirmek isterlerken bu kez Nureddin Zengî'nin küçük kardeşi Musul bölgesine hâkim oldu. Sultan Nureddin ise bundan hiç rahatsız olmadı. Hatta sınırda bulunan bir vali: “Ben Nureddin'e bağlılığımı bildiriyorum.” dediğinde Nureddin Zengî sınıra kadar geldi. Tam bu sırada küçük kardeşi de ordusunu toplayıp geldi. Yani bir kardeş savaşı yapılmak üzereyken Nureddin Zengî kardeşiyle görüşme talebinde bulundu. Kardeşiyle görüştü ve ona orada öyle tatlı bir şekilde hitap etti

ki savaş olmadığı gibi bundan sonra iki kardeş bir araya geldi ve haçlılarla mücadeleye başladılar.

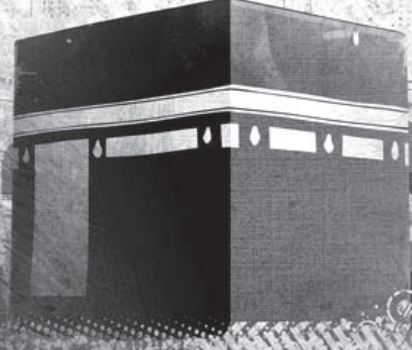
İki tane haçlı seferini durduran insandı Nureddin Zengî. Selahaddin Eyyûbi'yi Mısır'a gönderen ve oraların yeniden kazanılmasına vesile olan insandı aynı zamanda. Dini bütün bir şahsiyetti. Geceleri sabahlara kadar ibadet eden ve “Aman Kudüs kurtarılсын, bu benim yaptırdığım minber de Mescid-i Aksa'ya Hz. Ömer Camii'ne konsun.” diye sabahlara kadar dua dua yalvaran bir insandı.

Bu büyük devlet adamının, büyük kumandanın hayatında yaşanmış fevkalade bir olay asırlardır yazılır ve anlatılır:

Nureddin Zengî, 1162 yılında bir gece teheccüt ve sabah namazlarından sonra iki defa Resulullah'ı (s.a.s) rüyasında görür. Bu bir sadık rüyadır. Peygamber Efendimiz (s.a.s) ona “Hücre-i saadette bulunan mübarek naşının kaçırılmak üzere” olduğunu söylüyor. İki de adam yüzü gösterip işaret ediyor.

Bu sadık rüyayı sabah kalkıp hocalarına anlatan Nureddin Zengî, tabirden sonra alınan müşterek kararlarla hemen Medine-i Münevvere'nin yolunu tutuyor. Resulullah'ın (s.a.s) mezarı etrafında kötü teşebbüsleriyle Peygamber Efendimiz'in (s.a.s) mübarek naşını Avrupa'ya kaçırmak için Endülüs'ten görevli olarak gelen iki Cizvit rahibi teşhis ettikten sonra sorguluyor, kazılan tüneli görüyor ve suçluların itirafları üzerine onları cezalandırdıktan sonra Efendimiz'in (s.a.s) mübarek kabirlerinin etrafına 6 metre derinliğinde bir çukur kazdırıp kurşundan duvarlar döktürüp tekrar Şam'a dönüyor.

İşte Nureddin Mahmud Zengî, Efendimiz sallallâhü aleyhi ve sellem ile irtibatı bu kadar kuvvetli, bir mübarek zâttır.



Prof. Dr. Mustafa KARA

Gönül Kâbe'si

İbadetlerimiz de bize benzer. Onların da bir ruhu bir bedeni vardır. Onların da bir özü bir şekli vardır. Namazın farzlarından biri ayakta durmak biri de yere kapanmak, secde yapmaktır. Farz olan, bu hareketleri yapmaktır. Bu hareketleri yaparken dua okumak farz değildir. Fakat namazın bu şekillerden ibaret olmadığını şu ayet-i kerime bize öğretiyor:

"Onlar namazlarında alçak gönüllü bir duyarlılık içindedirler." (Mü'minûn, 23/2)

Hac ibadetimiz de böyledir. Dışardan bakıldığında belli zamanda, belli hareketleri yapmak, belli yerleri ziyaret etmek gibi görünür. İhram adını alan elbiseyi giymek, Arafat adı verilen dağda bir müddet kalmak, Beytullah diye isimlendirilen binanın et-

rafında dolaşmak... Ama iş bu giyinme, oturma ve dolaşma ile bitmiyor. Hac ibadetiyle iç içe olan "kurban" konusuna bakınız dikkatimiz nasıl çekiliyor:

"Fakat unutmayın ki onların ne etleri Allah'a ulaşır ne de kanları. Lâkin O'na ulaşan yalnızca sizin O'na karşı gösterdiğiniz takvânız (bilinç ve duyarlılığınız)dır." (Hacc, 22/37)

Hac mevsimini doya doya yaşayanlar bu atmosferi tekrar tekrar yaşamak istemektedirler. Niçin? Çünkü insanımız bu mevsimde dinî hayatın derunî cephesiyle yüz yüze geliyor. Bir giden bir daha gitmek istiyor. Niçin? Çünkü müslüman bu mevsimde ve bu çöllerde gözyaşı ile tanışıyor. Giyinmek, oturmak ve dolaşmakla sembolize edilen bu davranışlarla ruhu-

muz arasında kurulan bağ bize doyumsuz anlar yaşatmakta, Allah ve Rasûlullah'a gönlümüzü açmakta, mahabbetin sonsuz sahillerine ulaştırmaktadır.

Bunu temin eden güç ise ibadette yoğun bir mevsim geçirmemiz, "dünya" ile olan ilişkilerimizi askıya almamız, tefekkürü yoğun bir zaman dilimiyle tanışmamızdır. Çünkü hayatın günlük dağdağa ve şamatası bu güzelliklere imkân vermemekte, bu zenginliklerin gün ışığına çıkmasına müsaade etmemektedir. Hâlbuki dinin hedefi ibadetlerin dış şeklinin kemâli değildir. Dinin hedefi, bu şekillerin yardımıyla özü yakalamak, kalbî olanı öne çıkarmak, ruhî olanın altını çizmek, hissî olanın önemi-ne işaret etmek, nihayet "deli-divâne"ler gibi aşk ve mahabbetle kucaklaşmaktır. Çünkü,

"Aşk gelince cümle eksikler biter."

Aziz dost,

Bir de başka bir fotoğrafa bakalım: İnsanımızın bu kadar muhteşem duygularla yaşadığı hac olayına maddî bir davranış olarak bakan insanlarımızın, bu ruhî-fitrî boyutu görmeden onu sadece "döviz karşılığı" olarak değerlendiren "materyalist" bakış açısı ne kadar acı vericidir. Gittiğiniz yer Milano, Münih ise iyi; Mekke, Medine ise kötü diye bakan göz ne kadar ızdırıp vericidir!

Hac olayını küçümseme, giderek hacılara karşı olan tavrımızı da yönlendirdi. Bu hastalığımız o kadar kötü noktalara ulaştı ki bu kelimeyi ihtiva eden mahalle adlarını bile altmış-yetmiş sene önce değiştirdik. İşte size Bursa'dan örnekler...

Mahallelerin eski ve yeni adları:

Hacıbaba – Ahmetaziz

Hacıilyas – İlyas

Hacıskender – Akçardak

Hacılar – Konaklar

Hacısevinç – Sevinç

Hacısevindik – Sevindik

Hacıyakup – Eceyakup

Hacıyunus – Aksungur

Hacısınan – Konyalıoğlu

Hacıseyfettin – Mehmetçik

***Ey din ve vicdan hürriyetini savunanlar,
Ey dinler arası diyalogdan yana olanlar,
Ey insana hürmeti öne çıkaranlar!***

Ne olur önce hacca giden şu yanı başımızdaki insanın ibadetine hürmet edelim! Ne olur, hacca giden şu komşumuzun duygularını anlamaya çalışalım. Ne olur, gözyaşlarıyla "lebbeyk" diyen şu insanımızın iç dünyasını keşfetme yollarını arayalım. Niçin mi?

Çünkü bizim kültürümüzde insan sevgisi, Beytullah sevgisi ile anlatılır. Çünkü bizim "tecrübe"mizde insan gönlü ile Allah evi arasında bir bağ vardır.

***Haccı ekber kılmak istersen gel ey zâhid beri
Âşıkın kalbi içinde sen bu Beytullah'ı gör***

Nesimî

***Gönül mü yeğ Kâbe mi yeğ eyit bana aklı eren
Gönül yeğ durur zira kim gönüldedir dost durağı***

Yunus Emre

Kiblegâhı ve Beytullah'ı sevenler insanı da sevebilir. Kiblegâhı ve Beytullah'ı yıkmayanlar insan kalbini de yıkmazlar. Çünkü o kapısında şu hikmetin bulunduğu okulda okumuştur.

"Kiblegâh-ı Kibriyâ'dır yıkma kalbin kimsenin"

Mevlânâ önce bu ibadetin şuuruna varamayanlara sesleniyor:

"Ey hacca giden topluluk! Sevgili burada siz nereye gidiyorsunuz?" Daha sonra nereye gittiğini bilen, gerçeklerin farkına varan hacıya hitap ediyor:

"Ey Merve'yi gören, ey Safa tepesine çıkan... Ne mutlu sizlere! Günahlarla, dedikodularla kirlenmiş olan bu dudaklarımla nasıl olur da sizin gözlerinizi öpebilirim? Ben canımla, ruhumla gözlerinizi öper, ayağınıza başımı koyarım..." (Divan-ı Kebîr)

sufilerden esintiler

Amr b. Osman el-Mekkî (k.s)

Sûfi zâhidlerden Ebû Abdullah Amr b. Osman Mekkî (v.291/903) tasavvuf büyüklerindendir. Ebû Abdullah Nebâci ile görüşmüş, Ebû Said Harraz ve daha başkalarının sohbetinde bulunmuştu.

Tarikat ve usûl (akâid) konularında sûfiler zümresinin şeyhi ve bu tairfenin imamı idi.

Amr b. Osman Mekkî der ki:

“Güzellik, cazibe, ünsiyet, göz alıcılık, ılık, şekil, nur, şahsiyet ve hayâ nevinden kalbine ne arız olursa olsun, aklına ne doğarsa doğsun, gönlüne hangi vehim (tasavvur) gelirse gelsin bil ki, Allah Teâlâ ondan pek çok uzaktır.

‘Allah Teâlâ’nın mislinin benzeri hiç bir şey yoktur. O işiten ve görendir.’ (Şûrâ, 42/11)

‘O doğurmadı, doğrulmadı. Hiç bir şey O’na denk olmadı.’ (İhlâs, 112/3-4) hitabına kulak vermiyor musunuz?”

Yine Mekkî (k.s) demiştir ki:

“İlim yeticidir.

Allah korkusu sevk edicidir.

Nefis ise itaatsizdir, serkeştir.

Muradını eksiksiz eline geçirmen ve hedefine ulaşman için nefis atını ilim siyasetiyle idare et.

Korku ile tehdit ederek sür.”

Yine o der ki:

“Vecd, sözle anlatılamaz.

O, Allah’ın mü’minler nezdinde bulunan bir sırrıdır.”

Tarikatların Zuhûru

Prof. Dr. Süleyman ULUDAĞ

Tarîkat kurucuları tarîkatı kurmak için ortaya çıkmamışlar, tarîkat kurdukları iddiasında da bulunmamışlardır. Tarîkat şeyhinin çevresinde toplanıp bir cemaat oluşturan müridler, şeyhin sülûk tarzını, tasavvufî hayatı yaşama şeklini, fikirlerini ve kanaatlarını benimsemişler, çoğu zaman şeyhlerine ait söz konusu hususları düzenlemişler, tarîkatın âdâb ve erkânını (ilkeleri ve kuralları) tespit etmişler, bunlara uymayı gelenek haline getirmişler, böylece bir tarîkatın ortaya çıkmasına vesile olmuşlar, ortaya çıkan tarîkatı da şeyhlerinin adıyla anmışlardır.

Tarîkatların ortaya çıkması kendiliğindedir. Bu bakımdan fıkıh mezheplerinin ortaya çıkmasına benzer. Aralarında fazla bir fark yoktur.

Uzun süre geniş bir coğrafyada faaliyet gösterdikleri için yerel kültürlerin ve sosyal yapıların etkisiyle çeşitli şekilleri ortaya çıkan, zamanla bazen gelişen, bazen değişen, bazen de bozulan ve yozlaşan tarîkatları efrâdını câmi', ağyârını mâni' bir tarifile tanımlamanın zorluğu açıktır. Tarîkatları tarifile tanımak yerine onları tasvir ve tavsif etmek doğru olmakla beraber şimdiye kadar bu konuda yapılan tarifleri bahis konusu edip, değerlendirmek daha doğru olur.

Tarîkat; **"Sûfiyi Allah'a kavuşturan yol"**dur. (Tehânevî, Muhammed Ali, Keşşâf Istilâhâtî'l-Fünûn, s.919) Şeriat ve mezhep de yol anlamına gelmekte, bu yollardan

birine giren de Allah'a ve rızasına ereceğine inanmaktadır. Ancak şeriat-tarîkat büyük ölçüde örtüşen iki kavram olmakla beraber aralarında fark da vardır. Bu itibarla tarîkat, şeriatı da içeren, Hakk'a ermek için sûfilerin tutmuş oldukları kendilerine özgü bir yol, bir yöntemdir.

"Menzilleri kat ederek ve makamlarda ilerleyerek Allah Teâlâ'ya ermek isteyenlere özgü bir sîret/yaşama biçimidir." (Ta'rifât, s.123)

Tarîkat; **"Allah Teâlâ'nın belirlediği, yükümlü tuttuğu ve ruhsat içermeyen şer'î görev ve hükümlerden ibarettir. Ruhsat arayışında olmak yolda duraksamayı ve gevşemeyi gerektiren tabiata/ nefse nefes aldırıp rahatlatmak anlamına gelir."**

(Ta'rifât, s.123) Ehl-i hakikate/sûfilere göre tasavvufta azîmet esastır, tasavvuf ruhsat yolu değildir. Sûfî zor olana taliptir.

Tarîkat; doğrudan Hakk Teâlâ'nın bilgisine götüren manevî ve rûhî yoldur.

Tarîkat; **"Allah'a ermek için ruhun izlediği yol."** Hakk'a ermek için yola düşen yolcu ruhtur, yürüyüş (seyr, sülûk, sefer) ruhun yürüyüşüdür. Yol ruhî ve manevî bir yoldur. Bütün bunlar ilk sûfilerin kullandıkları anlamda tarîk ve tarîkat, hatta tasavvufun tarifleridir.

Tarîkat; **"Meşâyihin müridleri için koymuş olduk-**

ları ibâdet, ahlâk ve yaşama ile ilgili kuralların bütünüdür.” Burada tarîkat, tarîkatla ilgili âdâb, erkân ve usûl olarak tanımlanmıştır. Müridler için konulan kurallar kadar şeyhlerin uymaları ve bağlı kalmaları gereken kurallar da vardır. Tarîkat, “**âdâb-ı tarikat**” denilen kurallar bütünüdür.

Tarîkat; “Bir şeyhin önderliğinde ibadet ve ahlâk başta olmak üzere yaşama tarzları belli kurallara göre düzenlenen şeyh-müritle topluluğudur.”

Burada tarîkat bir teşekkül/organizasyon olarak tanımlanmıştır. Tâlib, muhib ve hâdimler bu teşekküle dâhil oldukları ve teşekkülün aslî üyeleri niteliğini taşımadıkları halde çoğu zaman tarîkatın birer parçası sayılırlar. Tarîkat bir teşekkül; âdâb ve erkân (âdâb-ı tarikat) ise bu organizasyonun yönetmeliği mahiyetindedir. İlk zamanlarda yazılı olmayan bu yönetmelik daha sonraki dönemlerde yazılı hale getirilmiştir. İlk sûfilerin Âdâbu'l-Mürîd başlığı altında yazdıkları eserler tarîkat âdâbına dair yazılan eserlerden farklıdır.

İlk defa Ebû Sâid Ebu'l-Hayr (v.440/1048) 10'u şeyhe, 10'u mürîde 10'u da tekke mensuplarına ait olmak üzere toplam otuz kuraldan bahsetmiştir. (İbn Münevver, Tevhîdî Sırları, s.324-327) Daha sonra Ebu'n-Necîb'in Âdâbu'l-Mürîd'in ile Ebu Hafs Sühreverdî'nin Avârifü'l-Maârif'i bu alanın temel kaynakları olmuştur.

Tarîkat/tarîk teriminin üç farklı anlamını birbirinden ayırmak gerekir:

- a. Tarîkat, sâlikî Hakk'a götüren manevî bir yoldur. Burada tarîkat yöntem ve usûl anlamındadır.
- b. Tarîkat, şeyh ve müritlerinin uydukları âdâb ve erkândan (talimnâme, nizamnâmeden) ibarettir. Bu tanıma göre tarîkat sûfilere özgü kurallar dizisidir.
- c. Tarîkat, belli amaçlarla bir araya gelen ve bir takım kurallar ve manevî bağlarla birbirine bağlı bulunan şeyh ve müritlerinden oluşan bir teşekküldür. Tarîkatın tanımı bu olmakla beraber yönetime veya



âdâba, bazen de üçüne birden tarîkat dendiği de olur.

Tarîkatların Ortaya Çıkışı

Tarîkatların ne zaman, nerelerde ve nasıl ortaya çıktığını daha iyi görebilmek için en eski tarîkatlara ve bunların kurucularına kısaca bakmak lazımdır.

1. Kazerûniye: Ebu İshak Kazerûnî (v.426/1035)
2. Adeviye: Âdi b. Musâfir (v.557/1162)
3. Câmîye: Ahmed Câm Nâmekî (v.536/1141)
4. Ebheriye: Kutbuddin Ebherî (v.573/1177)

5. Kâdiriye: Abdülkâdir Geylânî (v.561/1166)
6. Rifâiye: Ahmed Rifâî (v.570/1173)
7. Yeseviye: Ahmed Yesevî (v.562/1166)
8. Kübreviye: Necmüddin Kübrâ (v.618/1221)
9. Bedeviye: Ahmed Bedevî (v.638/1240)
10. Şâziliye: Ebu'l Hasan Şâzilî (v.653/1255)
11. Sühreverdiye: Ebu'n Necib Sühreverdî (v.563/1168),
Ebu'l Hafs Sühreverdî (v.632/1234)
12. Desûkiye: İbrahim Desûkî (v.676/1277)
13. Mevleviye: Celâleddin Rûmî (v.672/1273)
14. Halvetiye: Zâhid Geylânî (v.750/1350)
15. Nakşibendiye: Bahauddîn Nakşbend (v.791/1389)

Kazerûniye istisnâ edilirse ilk altı tarîkatın VI./XII. asırda, sonraki altı tarîkatın VII./XIII. asırda, Halvetîlik ile Nakşibendiye'nin ise VIII./XIV. asırda ortaya çıktığı görülür. Tarikatların önemli kısmı Moğol istilâsından evvel teşekkül etmiştir.

Tasavvuf tarihindeki başlıca tarikatlar bunlardır. Aslında bu tarikatların bir kısmı daha evvel mevcut olan bazı tasavvufî cemaat (fırka, zümre) veya tarikatların devamı veya şubeleri sayılabilir. Daha sonra ortaya çıkan ve tarikat adını alan tasavvufî hareketlerin hemen hemen hepsi yukarıdaki tarikatların şubeleri ve kolları sayılır.

Mesela Kazerûniye, Hafifiyye'nin (v.371/981) bir devamıdır. Aynı şekilde Halvetiye ve Sühreverdiye Ebheriye'nin bir devâmı olarak görülür. Yine Nakşibendiye Abdulhâlik Gucduvânî'ye (v.575/1180) nispet edilen Hacegân tarikatının, Hacegân tarikatı da Bayezid Bistâmî'ye (v.234, 261/848, 874, ?) nispet edilen Tayfurîye'nin bir devamı olarak kabul edilir. Aynı şekilde Mevlevîlik Kübrevîliğin, Hacı Bektaş-ı Velî'ye (v.670/1270) nispet edilen Bektâşîlik de Yeseviye'nin kolu sayılır.

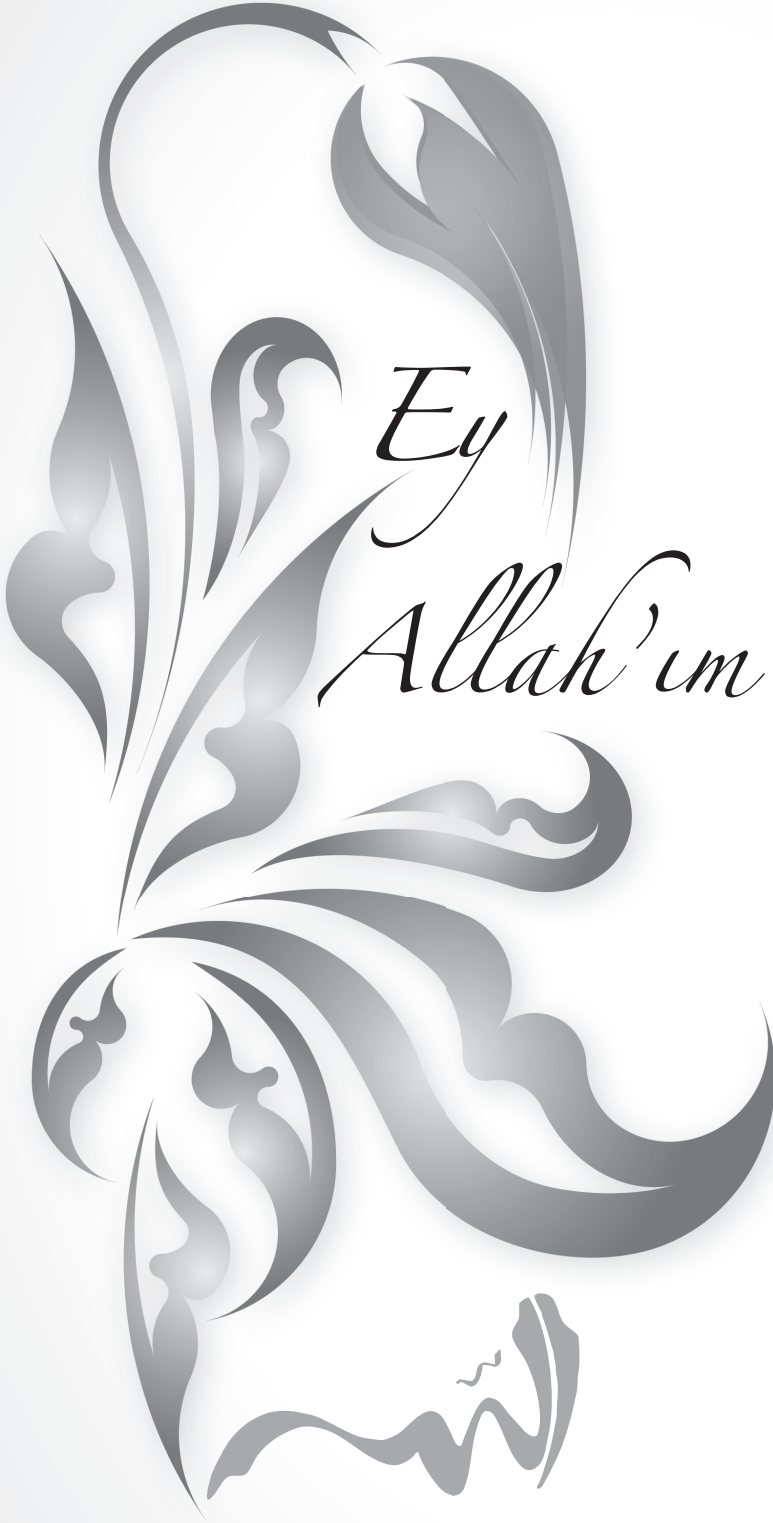
Görülüyor ki tarikatlar, bir zincirin halkaları gibidir.

Tarikat kurucuları 'Sâhib-i Tarikat', 'Tarikatın Müessisi', 'Tarikatın Bânisi', 'Şeyh-i Tarikat', 'Ser-çeşme', 'Pir-i Tarikat' gibi ifadelerle anılır ve tarikat ona nispet edilir. Kâdiriye'nin Abdülkâdir Geylânî'ye nisbeti gibi.

Şeyh vefat ettiği zaman genellikle tarikatın âdâbı ve erkânı düzenli ve sistemli bir halde bulunmadığından bu tarikata girenlerin tarikat esaslarını iyi, kolay ve doğru kavramalarını sağlamak için şeyhin mirâsı olan tarikat ve ona ilişkin esaslar düzenli ve sistemli bir hale getirilir. Bunu, o şeyhin manevî mirâsını devralmış olan ehliyetli, bilgili ve deneyimli halifelerden biri yapar. Bunu yapan şeyhe; 'Pir-i Sâni', veya 'ikinci bânî' denir. Genellikle tarikat nihâî şekline 'Pir-i Sâni' ile kavuştuğundan tarikatın ikinci pîrlerine büyük önem ve değer verilir. Yahya Şirvanî Halvetiye'nin, Eşrefoğlu Rûmî Kâdiriye'nin Pir-i Sâni'leridir. Mevlevîlik, Mevlânâ'dan sonra oğlu Sultan Veled, torunu Ulu Ârif Çelebi zamanında bir tarikat şeklini almıştır. Bektâşîye'nin Pir-i Sâni'si Balım Sultan'dır.

Zaman, mekân, toplum, kültür, meşreb, sosyal, ve tarihî farklılık gibi pek çok etken tarikatların çeşitli şubelere/kollara ayrılmasını gerektirmiştir. Şubeyi kuran şubenin kurucusu olarak kabul edilen şeyhe 'kol-başı' denir. Kâdiriye Malezyâ'dan Fas'a, Balkanlar'dan ve Kazan'dan Yemen'e kadar geniş bir alana yayılmış, buralarda var olan yerli kültürlerden etkilenmiş, sonuçta bu tarikatın yüzlerce kolu ortaya çıkmıştır. Halvetiye'nin 400'den fazla kolu vardır. Genellikle kolların üzerinde birleştikleri ortak esaslar vardır. Fakat bazen ortak esaslar az olabilir, ayrıntı sayılan bazı hususlar esas haline gelebilir. Mevlevîlik ve Bektâşîlik gibi bazı tarikatların kolları yoktur. Mevlevîlikteki "Şems-i Neş'e", "Veledî Neş'e" kol değil, meşreptir.

Tarikat kurucusu sayılan şeyhlerin bir takım özellikleri, belirgin ve ayırt edici nitelikleri varsa da bu özellik ve niteliklerden biri daha belirgin, daha etkin ve daha güçlü olabilir. Bu şeyh, işte bu temel karakteri ile anılır. İbn Arabî'de marifet/irfan, Mevlânâ'da mahabbet/aşk, Ahmed Rifâî'de harika haller/kerâmet, Abdülkâdir Geylânî'de kuvvetli tasarruf ve imdada yetişme, Ebu'l-Hasan Şâzilî'de ilim ve vâridât, Bahauddin Nakşbend'de hakikatleri gönüllere naksetme kudreti, Sühreverdî'de gayret/mahviyet, Necmüddin Kübrâ'da vecd ve cezbe hali, Ahmed Bedevî'de merhamet ve şefkat, İbrahim Desûkî'de cömertlik hasletleri hâkim ve gâlib haldeydi. (Gümüshanevî, Câmiu'l-Usûl, Kahire, 1298, s.18)



Ne gizlidir göklerinde
Ne gizlidir yerlerinde
Neler var denizlerinde
Bilemedim ey Allah'ım

Hem ezeli hem ebedisin
Her şeyi yaradan Sensin
Güzellerin güzelisin
Göremedim ey Allah'ım

Seni nerde arayayım
Gülmeyim de hep ağlayım
Senin kapını bırakıp,
Hangi kapıya varayım?

Ey Allah'ım, ey Allah'ım
Sensin benim tek penâhım
Belaları kaldır bizden
Rahmetini ver Allah'ım

Ararım Seni her yerde
Denizlerde ve göklerde
Sen gizlisin şu kalplerde
Bilemedim ey Allah'ım

Nereye dönsek ordasın
Nereye varsak ordasın
Sen en büyük tek sultansın
Göremedik ey Allah'ım

Seni candan sevedik
Sana doğru geledik
Rahmetini bilemedik
Bilemedik ey Allah'ım

Âsi oldu Sana kullar
Günahla doldu şu yollar
Aldanmıştır ancak onlar
Duyamadık ey Allah'ım

Zülcenâheyn

Örnek Müslüman

Prof. Dr. Hüseyin ALGÜL

Peygamber Efendimize ve ashab-ı kirama olan muhabbetteki samimiyetimiz, onların yaşayışını ne derece örnek aldığımıza bağlıdır.

Peygamber Efendimiz gerek sureti, beden yapısı, gerekse sîret yani ahlak, adab ve davranış bakımından mükemmel bir insandır. Cenab-ı Hak, onun bu istikametdeki bir duasını kabul etmiş ve İslam ahlakını en kâmil bir şekilde yaşadığı için onu, ümmeti için, **üsve-i hasene** (uyulması gereken en güzel örnek) kılmıştır.

Bu ise insanlık için, Ümmet-i Muhammed için ilahî bir rahmettir. Zaten O, Kurân-ı Kerim'de beyan buyurulduğuna göre, âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir.

Nedir bu rahmet? Yani Hazreti Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*, ümmeti için üsve-i hasene olarak gösterilmesindeki rahmet nedir?

Bilindiği gibi tarihte yaşanmış güzel örnekler insanlara hayrı, doğruluğu, temiz inancı, ahlak ve adabı kazandırmak hususunda en tesirli öğretim vasıtalarıdır.

Keza, Cenab-ı Hak tarafından Peygamber *aleyhis-selama* vahiy ile indirilen prensiplerin onun ve ashabının şahsında en belirgin şekilde yaşandığını hepimiz biliyoruz. İşte, Hz. Peygamber'in (a.s) ve ashab-ı kiramın İslamî esasları nasıl yaşadıklarını,

şahıslarında, ailelerinde ve cemiyette bunu nasıl tatbik ve temsil ettiklerini bilmek bizim için en büyük ilahî rahmettir, lütuftur, saadet kaynağıdır. Hatta bu kaynak bu kadarla da kalmıyor, müteakip asırlara doğru ve duru bir şekilde akıyor, akıyor... İşte biz akıp giden bu kaynak içinde, tarih boyunca Peygamber Efendimizin İslam'ı anlama ve yaşama ile ashab-ı kiramın İslam'ı anlama, ceht ve yaşama gayretlerini örnek alarak ruhen yükselen, insanlık ufkunda ilerleyen değerli şahsiyetleri de tanıma şansına sahibiz. Bizim için bu da bir rahmettir. Bize genişlik ve kolaylık sağlayan bir rahmettir. Şayet bu imkânlara sahip bulunmasaydık İslam'ı asıl şekliyle anlamakta bin bir müşkülâtla karşılaşabilirdik.

O halde bize düşen nedir? Bize düşen, Hz. Peygamber'den (s.a) günümüze uzanan çizgide İslam nokta-i nazarından örnek şahsiyet olarak tarihe geçen muhterem simalardan feyz almak ve onlardan aldığımız manevi ışıqla yolumuzu aydınlatmaktır.

Bu takdirde hiç bir müslüman «ben kâmil bir ahlak sahibi olmak isterdim, ama buna imkân bulamadım» diyemez, böyle bir mazeret ileri süremez. Çünkü bu, en açık bir şekilde gözlerimiz önüne serilmiş vaziyettir.

Asr-ı Saadet Toplumu

Geriye dönüp baktığımızda görüyoruz ki, asr-ı saadet toplumu, kâmil iman sahibidir, imanını muhafaza için ibadetlerini muntazam bir şekilde ifa etmektedir. İbadetin gereği olarak iyi ahlak sahibidir, iyi ahlakın gereği olarak da muamelatında, alış-verişinde dürüsttür, vazifesinde üstün bir sorumluluk duygusuna sahiptir. Güler yüzlüdür, tatlı dillidir, komşularıyla ilgilenmektedir ve onlar için ümit ve güven kaynağıdır Adaletli olup, zulme düşmandır. Müminlere karşı merhametli, kâfirlere, münafıklara ve mürailere karşı ise tavır ve tedbir sahibidir. Yetime, yoksula acımakta, muhtaçlara yardım elini daima uzatmaktadır. İslamiyet'i canı ile malı ile yayma gayretlerine iştirak etmekte, hakkı tavsiye etmekte, hakkın tebliğinde herhangi bir sıkıntı ile karşılaşırda da sabretmekte, herkese de sabrı tavsiye etmektedir. Çevresinde bir münker (aklen ve dinen kötü bir şey) görünce bizzat ilgilenerek bu kötülüğü önlemeyi, en mühim bir iş saymakta bütün çabalarına rağmen önleyemiyorsa hiç değilse buna sebebiyet verenlere kalben buğz etmektedir. Fert planında müsamahakâr, mütebessim, yumuşak, cemiyet planında ise ağırbaşlıdır, toplumda din kardeşlerinin sıkıntılarını kendi sıkıntısı bilmekte, sevinçlerini kendi sevinci bilmektedir.

Bugünün Müslümanına Düşen Görev

Bugünkü müslümanlar bu üstün vasıflı asr-ı saadet devri toplumunu ve bu toplumu oluşturan fertleri iyi tanımak durumundadırlar Çünkü bilmeden örnek alınamaz. Ama bilme, öğrenme yolları farklı olabilir Kimi bu alanda yazılmış bir kitabı okur, kimi bu konuları iyi bilenlerden dinler, kimi hazık bir vâizin nasihatine kulak verir, kimi gönülleri teshir eden bir âlim ve fazılın sohbetine katılır.

Hal böyle iken günümüzde bir müslüman iman, ibadet, ahlak ve muamelat konularına gereken ehemmiyeti vermiyorsa, alış-verişte helale harama riayet etmiyorsa, İslamî emirlerin bazılarını yapıyor, bazılarını yapmıyorsa, ilahî yasakların kimilerini gözetiyor, kimilerini ise kâle almıyorsa o zaman üstün bir İslamî şahsiyete sahip olamaz. Böyle bir müslüman Kurân'ı da Sünneti de yeterince anlamamış, üsve-i hasene olarak gösterilen Peygamber Efendimizi de gereğince örnek almamış demektir. Onu ve

ashabını örnek alabilseydi dinî şahsiyetinde belirli ve net bir ilerleme olacaktı.

Örnek Müslüman Olmak

Şimdi şu hususa dikkat etmek lazımdır. Şayet biz örnek birer müslüman olamazsak bu durumda bizden sonrakilere örnek olma vazifemizi de yerine getirememiş oluruz. Bu ise büyük vebaldır Biz geçmişe baktığımızda asr-ı saadet neslini ve onların peşinden giden bahtiyarları örnek alarak nasıl yolumuzu aydınlatıyorsak, bizden sonrakilere de geriye dönüp baktıklarında kendilerine rahatlık verecek manevi ışıklar hazırlayabilmeliyiz.

İslam Tam Olarak Yaşandığında...

Şunu da iyi bilmeliyiz ki İslamiyet, samimiyetle yaşandığı zaman bütün güzellikleriyle ortaya çıkan bir dindir. Bugün bir müslüman tembelse, gayretsizse, plansız-intizamsızsa, temizliğe riayet etmiyorsa, ibadetlerinde ihmalkârsa, ticaretinde doğruluğu gözetmiyor, zekâtını iyice hesaplayıp vermiyor, hayır hasenatta bulunmuyorsa, harcamasında helale harama dikkat etmiyorsa, komşularını incitiyorsa, cami ve cemaatle alâkalanmıyorsa, müslümanların dertleriyle dertlenmiyorsa, içtimai tesanütü saracak, eksik ve yanlış tutumlar içine giriyorsa... Bu takdirde Kurân'a, Sünnet'e, Hz Peygamber'in (s.a) örnek alınması gereken hayatına yeterince bağlanmamış, gerektiğince düşünmemiş, Allah'ın ipine yeterince sarılmamış demektir. Burada müslümanın ihmali, gafleti, vurdumduymazlığı ve şuursuzluğu söz konusudur. Böyle olunca İslamî güzellikleri görememekte, yakalayamamakta, bu güzelliklerin insan yüreğinde oluşturduğu sınırsız sevgiyi hissedememektedir.

İşte her kusurlu müslüman, Kurân'a, Sünnet'e ve Hz Peygamber (s.a) ile onu örnek alan sâlihlerle dönerek eksikliklerini telafi etmek durumundadır.

Bu vesile ile şunu da ifade etmeliyiz ki, Peygamber Efendimize ve ashab-ı kirama olan muhabbetimizde ne derece samimi olduğumuz, onların yaşayışını ne derece örnek aldığımıza bağlıdır. Onları örnek alabildiğimiz nispette bizden sonraki nesillere örnek olabileceğiz demektir.

Dîvân-ı Kebîr'den...

"Başını ayakaltına alınca, yıldızların üstüne ayak basarsın..."

• Bugün sevgiliyi gördüm, her işe, her güce tat veren, yapmasını kolaylaştıran o güzeli gördüm. O, o kadar güzel, o kadar nurluydu ki adeta Mustafa'nın (s.a.v) ruhu gibi göklere yükseliyordu. (Fussilet Suresi'nin 41/11. ayetine işaret var: "Sonra duman halinde olan semaya yöneldi. Sonra da ona (semaya) ve arza: 'İsteyerek veya istemeyerek gelin.' dedi. İkisi de: 'İsteyerek geldik.' dediler.")

• Güneş, Hz. Mustafa'nın yüzünü gördü de utandı. Gök de gönül gibi yarılmıştı, parçalanmıştı. Suyun ve kara toprağın üstüne onun parıltısı vurmuştu da, bu yüzden su ile toprak, ateşten de daha fazla parlamıştı.

• **"Göklere çıkmak istiyorum, lütfen bana merdiveni gösteriniz!"** diye niyazda bulundum. Buyurdu ki: "Senin başın merdivendir. Başını ayak altına al, başına bas da yüksel! (Ayağını başının üstüne koymak demek, aklını ayakaltına alıp, gönül yolu ile aşk yolu ile Hakk'a yönelmektir. Mevlana bir Mesnevî beytinde; **"Mademki gökyüzünün damlarına çıktın, oralarda geziyorsun, artık merdiven aramak manasızdır, soğuktur."** diye buyurur. Dîvanın başka bir beytinde de; **"Göklerin yolu içtedir, gönüldedir. Sen aşk kanadını aç, aşk kanadı kuvvetli olursa merdiven arama derdi kalmaz."** diye buyurur.)

• Ayağını başının üstüne koyunca yıldızların üstüne ayak basarsın, nefsanî arzularını, şehveti yendiğin zaman havada yürürsün. Haydi, adımını at, ayağını havanın üstüne koy da yüksel!

• Şehvetini ayakaltına aldığın, nefsanî isteklerini yendiğin zaman göklerde, havalarda sana yüzlerce yol belirir ve sen seher vaktinde yapılan dua gibi göklere yükselirsin.

"Aşk, insanı yok eder, var eder, gönülsüz bırakır."

• Ne yazık ki, hakikat sarayının Sadrazamı, beni meclisine kabul etmiyor, beni can mahremi yapmıyor, beni sırlarına mahrem etmiyor.

• Onu gördüğüm an rengim uçtu, gücüm kuvvetim kalmadı, perişan oldum, o durumu anlamadı da; "Rengin nerede? Gücün, kuvvetin nerede?" diye sordu.

• Ben kerem ırmağına daldım, ben seher vaktinin kuluyum, kölesiyim. Öyle umuyorum ki bu lütuflarla, feyizlerle dolu seher vaktinde, o güzel kokulu gül gelir, beni alır, mana gül bahçesine götürür.



• Irmağa dalan kişiye, elbisesi yük olur. Benim şu sarığım ile hırcam bana yük oluyor, ağır geliyor. Mal, mülk, mutluluğa ulaşmak sebepleri, hepsi de o tatlı edali ay yüzüdendir. Sevgili bana yakınlık gösterir, vefalı olursa, mal da odur, mülk de odur.

• Dükkânım, çalışma yerim senin olsun. Sanatım, hünerim, bilgiler, yığın, yığın kitaplar hep senin olsun. Arslan da senin olsun, orman da senin olsun. Tatar ülkesinin ceylanı bana yeter.

• Aşk insanı yok eder, var eder. Gönülsüz bırakır, elsiz, ayaksız bir hale sokar. Aşk meyhanesinin sakisi, şarap sunar, mest eder, insanı kendinden alır.

"Gül, kendi güzelliği ile bir güzellik bağışlayanın bulunduğuna şahitlik eder."

• Ey müslümanlar, ey müslümanlar! Güzelliği, yarım bir dikenin bile cennet bahçesine çeviren bir sevgili hakkında ne demeli? Ne söylemeli?

• Onun aşkı, bir diyara bir an için olsun gelse orayı şereflendirse, mekânları mekânsızlık âlemine çevirir, yerleri baştanbaşa paha biçilmez madenlerle doldurur.

• Allah'ım bu nasıl nurdur ki, her huriye güzellik bağışlar. Lütfederse, isterse ateş bile tabiatını terk eder, âb-ı hayat olur.

• İlkbaharı kıskançlığından ötürü kırar geçirirse ne çıkar? O, lütfu tutar da sıkarsa binlerce ilkbahar meydana getirir.

• Onun yüzü güneştir. Dünya ise o güneşin yüzüne bir perdedir. Fakat nakış, resim; nakıştan, resimden başka ne görebilir?

• Gül, ilkbahara o güzellikleri vereni tanımasa bilmese bile, kendi güzelliği ile bir güzellik bağışlayanın bulunduğuna şahitlik eder. Der ki: **"Benim rengime, kokuma, güzelliğime bakınız, elbette bunları bana veren biri var. İşte bana bu güzellikleri lütfeden, size de o güzellikleri vermiştir."**

• Eğer gülün bundan haberi olsaydı, rengi daima kırmızı ve ter ü taze kalırdı. Çünkü akli başında olan bir kişinin yaşayışına bir afet gelmez.

• Sen aklını başına al da öyle bir güzel bul ki, işi gücü bu olsun, ölümsüzlük yönünden olsun. Yoksa gül gibi solacak, sonunda can verecek, ölüp gidecek bir güzele neden can vermeli, gönül vermeli?

• Tebrizli Şemseddin yüzünden kanlar dökmeye karar verdim. Benim elimde Zülfikar'a benzeyen bir aşk kılıcı var.

Ankâzâde Köstendilî Halîl Efendi'nin

Tûti İhsan Efendi'ye Mektubu (1. Mektub)

Muhterem İhsan Efendi Oğlum,

Cenâb-ı Hakk'ın selâmı, bereketi ve mağfireti üzerinize olsun.

Oğulcuğum, mektubunuzu muhabbetle okudum. Mütehassis oldum (çok duygulandım). Şu çağlarınızda yanınızda olmayı istemiyor değilim, lâkin malum büyüklerinden dinlemişsinizdir; bize uzlet gözüktü. Hadd-i zâtında kimseye mektup da yazmıyordum. Ama kendinizin, daha doğmadan müjdesini aldığım, kıymetli oğulcağınız olmanız hasebiyle, sadece sizinle yazışmaya karar verdim. Zuhûratla da tasdik olundu ki ömrüm vefâ ettikçe ve Cenâb-ı Hakk izin verdiği müddetçe, size hizmet etmeye gayret edeceğim. Her türlü müşkilinizi bizlere iletebilir, maddî ve manevî mahrem mevzuatınızı, sadece fakirde kalmak kayd u şartıyla aktarabilirsiniz. Bildiklerimizi söyleriz. Bilmediklerimizi de mahremiyet derecesine göre bilenlere havâle eder, istihâre eder, Allah'ın izni ile öğreniriz.

"Danışan dağları aşmış, danışmayan düz yolda şaşmış." derler. Tefvik Allah Teâlâ'dan...

Gelelim ma'rûzâtınıza:

Oğulcuğum; ilmihâlinizi öğrendiğinizi, namazlarınıza müdavemet ve ilim meclislerinde sohbetlere iştirak ettiğinizi, bir yandan da kumaş dükkânınızda nafakanızı teminle meşgul olduğunuzu buyuruyorsunuz. Ve artık manevî terbiye görerek bir mürşide bağlanmak arzusundayken gönlünüzün aktığı bir şeyh efendiden bahisle, intisâb meselesini ve hem bu şahıs hakkında hem de mensubu olduğu tarikat hakkında malumat soruyorsunuz. Zât-ı âliniz risale-

sinde başlıca bu konuları tespit eyledim. Eğer eksik bir şey kaldıysa, bendenizin iyice yaşlanmış gözlerinin satırları okumadaki güçlüğünden ve yorgunlугundandır, mazur görünüz.

Alâ merâtibihim beyân edersek (sırasıyla açıklarsak), muhakkak her mü'minin ilk önce bilmesi gereken ilmihâl bilgisini öğrenmeniz, bendenizi ziyadesiyle memnun etti. Malum, namaz ve ibadet zaten boy-numuzun borcu, inancımızın alâmeti. Ancak günümüzde dinî bilgiler, hâlâ âdet gibi, kocakarı hikâyesi şeklinde kulaktan kulağa yayılıp duruyor. Bir üstadı gidip diz çöküp sorup öğrenen veyahut ehlinin çizdiği kitaptan okuyan pek azaldı. Korkarım bu gidişle yakında ehliyetsiz, namazsız, niyazsız, hoca ve şeyh müsveddeleri çıkacak, nesilleri iğfal edecek.

Mürşide intisâb etmek niçindir? Bunların sebebini bilip, o niyetle tâbi olmakla ancak netice alabilirsiniz.

Şu hakikati hiçbir zaman unutma ki tarikat, kişiye tezkiye-i nefis (nefsin kötü sıfatlarını temizleyip, iyi sıfatlara çevirme), tasfiye-i kalb (kalbi yani insanî kalbi, Cenâb-ı Hakk'ın tecelliyâtına mazhar olacak şekilde arındırmak) ve tahliye-i ruh (insandaki emanet ruhu, aslî vatanına gitmesine mani olacak bağlardan, kayıtlardan kurtarma) içindir. Bütün ehl-i sünnet ve'l-cemaat tarîkler, aynı usul üzere taliplelerini yetiştirirler ve hepsi aynı güzellikleri işlerler. Şadırvana gelen su aynı, çeşmeler değişiktir. Ve yine unutma ki yolların (tarikatların) çeşitli olmasının esas sebebi, insanların farklı farklı olmasından, kişilerin değişik mizaçta olmalarındandır. Yoksa hâşâ, bu yolların birbirine tersliği, birbirini beğenmemezliği yoktur. Bunun aksini söyleyenlerden uzak dura-

sın. Onlar, suyu görseler de henüz sudan içememiş susuzlardır, cahillerdir. Bu gerçeği beyanla, "Bir kapıda her kapıda, her kapıda hiç kapıda" demişler. "Peki, niyet nasıl olmalı?" dersin deriz ki niyet, "Hasbeten livechillâh", sadece Allah için, Allah Teâlâ'nın cemâli için olmalı.

Yani tarîka ne rütbe, ne makam, ne esmâ, ne tâc ü hırka, ne kıdem, ne keramet ne de "desinler" diye sülûk etmemeli. Olursa ne olur? Zâhiren, şirk koşmuyormuşsun gibi olabilir ama bâtinen, münkir olur ve şirk-i hafî işlemiş olursun. Bu yollarda tuzaklar çoktur. Kervanın yükü kıymetli olunca, o yolun eşkiyası da çok olur. Cenâb-ı Hakk seni muhafaza ede, âmin.

Bu hâlis niyet ve arzu ile mürşide varılır. Hem mürşide, kerâmet gösterebilirsin, havada uçsun, suda yürüsün, tayy-i zaman eylesin diye gidilmez. Mürşid seni yukarıda beyan eylediğimiz özelliklere ulaştırmak için lazımdır. Sana uça-ması, kaçması ne lazım? Bunları fodul kimseler merak eder. Hiç fâidesi olmayan işlerdir.

Oğulcuğum! En büyük kerâmet, Peygamberimizin ahlâkı ile ahlâklanmaktır. Bundan daha üstün bir hâl ve kerâmet yoktur.

Gözümün nuru yavrucuğum! Gönlünüzün aktığı zâta gelince, bendenizin fikrini soruyorsanız hazreti tanıyıp tanımamamız önemli değil. Ayda iki kere beldenize (bulunduğunuz yere) geldiğini söylüyorsunuz. Huzuruna gidip bakınız, Cenâb-ı Hakk'ın emirlerine ve Resûl'ünün sünnetine tabi bir kimse ise ve bu ahlâk üzere ise tâbi olunuz. Yoksa orada bulunmanızın size faydadan çok zararı olur. Mamafih (bununla beraber), sizin anlattıklarınızdan kendisi hakkında biz dahi hüsn ü zan ediyoruz (hakkında iyi şeyler düşünüyoruz). Hem şunu da arz edeyim ki o sizi sevmeseydi, siz onu sevmezsiniz. Çünkü manevî muhabbet, hep yukardan aşağıya intikal eder.

Ayrıca meclisinde onu imtihandan hazer ediniz (kaçınınız). Bazı mürşidler fevkalâde naziktir, hatta nazlıdır. Böylesi durumlarda ya hemen kendilerini setrederler (saklarlar) ya da ondan muhabbetinizin kesilmesi için, zâhiren yanlış bir fiil yaparak bozuk niyetle geleni sû-i zanla (kötü düşünmeyle) baş başa bırakır, başlarından savuştururlar.

Bu bozuk niyete, muhabbeti kendinden bilmek de dâhildir. Şiddetle bu türlü ahvalden kaçınasın. Sonra imtihanın çok olur. O mürşide vardığında bunları tahattur edesin (hatırlayasın).

Bir de arzu ettiğin intisâb hakkında sâlih rüya gösterilirse pek a'la olur. Zira sahih rüya, ümmet-i Muhammed'in mazhar olduğu güzelliklerdendir. Belki de, o zât dahi senden bunu isteyecektir. Nihâî olarak şunu da beyan edelim ki intisâb için size söylenen şartlara tâbi olun. Kabul edilirsin veya tehir olunabilir veyahut nasibinin başka yerde olduğu zuhur edebilir. Her hâl u kârda karara rıza göster, edebe riâyet eyle.

Pek kıymetli evladım!

İnşâallah bu fakiri durumundan haberdar edersen, kuvvet ve kudretim nispetince sana himmet ve hizmet etmeye çalışırım. Sâir mevzuları ba'dehû (bundan sonra) izn-i Hakk'la yazarım. Belki gelebilirsem rûberû (yüz yüze) görüşürüz de.

Şimdilik bu hâl üzere devam eyleyin. Bakalım ne vâki olacak. Malum, "el-Hayru fi mâ vaka'a" (vuku bulan hadisede hayır tecellisi vardır) buyurmuşlar.

Hayırlar feth olunsun.

Erenlerin duası ve himmeti üzerinize olsun.

Hürmet ve muhabbetle gözlerinizden öperim.

Selamete...

Şu hakikati hiçbir zaman unutmak ki tarîkat, kişiye tezkiye-i nefis (nefsin kötü sıfatlarını temizleyip, iyi sıfatlara çevirme), tasfiye-i kalb (kalbi yani insanî kalbi, Cenâb-ı Hakk'ın tecelliyâtına mazhar olacak şekilde arındırmak) ve tahliye-i ruh (insandaki emanet ruhu, aslî vatanına gitmesine mani olacak bağlardan, kayıtlardan kurtarma) içindir.



Yûşâ Tepesi

Mustafa ÖZDAMAR

Karanın denize denizin karaya aşk ilan ettiği bu tepede, bastığı yerleri yeşerten Hızır aleyhisselamın ayak izleri var mı, yok mu?

Neden olmasın? Allah'ın farklı bir bilgi ile donattığı bu kulun kaderin bir icracısı gibi dolaşırken... buralara da uğramaması için bir sebep var mı? Yok!

Beykoz Yuşa Tepesi, Sultan Süleyman Vakfından Yuşa Camii ve Dergâhı. Burada günümüz ölçülerini aşan bir de uzun bir makber var.

Yuşa tepesindeki bu makberde kim yatıyor?

Yuşa aleyhisselam mı, yoksa aynı adı taşıyan bir aziz mi?

Bazı tarihçiler, İstanbul Boğazının Musa Aleyhisselam'ın Hızır Aleyhisselam'la buluştukları "مرج البحرين يلتقيان / **merace'l-bahrayni yeltekiyân** (iki denizin birleşme)" noktası olarak görürler ve dolayısıyla burada yatan zatın Musa aleyhisselamın yardımcısı Yuşa aleyhisselam olduğunu söylerler.

Bu yaklaşımın gerçeğe ilgisi nedir, bilemiyoruz.

Ayvansaraylı Hafız Hüseyin Efendi, "Yuşa Dağı Mescidi" başlığı altında;

"Burada metfun olan Yuşa Hazretleri ya evliyai

kiramdan yahut havariyyûndan (havarilerden) bir zat-ı şerif olsa gerektir" der.

Hayrât-ı Şerîfe defterlerinde burası "Sultan Süleyman Vakfından Yuşa Camii ve Dergâhı" olarak geçiyor. Hafız Hüseyin Efendi vaktiyle bu dergâhı ziyaret ettiği zaman, kapısında:

Cenâb-ı Şeyh Mehmed bin Murâd Nakşibendînin

Mübarek nutku badi oldu bu hayra biiznillâh

Gelüb hep kudsîyyân Âkif dedi bu mısraı tarih

Said Paşa makam-ı Yuşa'ı yaptı livechillâh 1169 H.

Mısralarıyla biten 10 mısralık bir kitabe yer alıyordu.

Kitabeden de anlaşılacağı gibi burası bir Nakşibendî dergâhıydı.

Hafız Hüseyin Efendi'ye göre;

"Mescid-i şerif-i mezkûrda sahib-i hayratdan bir kimesne de mevlid-i şerif kıraat olunmasını vakf etmekle ekser eyyam-ı sayflerde (yaz günlerinde) kıraat olunur ve bu vesileyle bir derecelerde cemiyet olur idi ki Hünkâr İskelesinden Yuşa'a varınca ricâl ve nisvan güya bir ordu çekilir idi..."

Pîr Abdülkâdir Geylanî'nin Akîdesi

Hamd Allah'a mahsustur. Keyfiyeti yaratan O'dur fakat kendisi keyfiyetten münezzehtir. Mekânı yaratan O'dur, fakat kendisi mekândan münezzehtir. O her şey içerisinde (ilmiyle her şeye nüfuz etmiştir), fakat zarfiyetten (bir şeyin içerisinde olmaktan) uzaktır. Her şeyin yanındadır fakat indiyetten (onların sevisine inmekten) yücedir/beridir. O her şeyin evvelidir ve onun için son yoktur. Eğer "O nerededir?" dersin, onu mekânla talep etmiş olursun. "O nasıldır?" dersin, onu keyfiyet ile talep etmiş olursun. Onun hakkında "ne zaman ?" dersin, onu zamanla kayıtlamış olursun. Onun hakkında "değil" dersin, onu kevniyetten soyutlarsın. Onun hakkında "eğer" tabirini kullanırsan, ona noksanlıkla mukabelede bulunmuş olursun. Onun için "niçin" dersin, melekûtiyet konusunda onunla muarazaya düşersin. O (noksan sıfatlardan) sübhân (uzak) ve müteâldir (yücedir), öncelik onu geçemez, sonralık ona ulaşamaz. Hiçbir şey onun benzeriyle kıyas edilemez ve hiçbir şey onun şekline yaklaşamaz. O eş edinme (gibi bir sıfatla) ayıplanmaz (O'nun eş olamaz) ve cisim yönünden bilinemez. O sübhândır, müteâldir.

O eğer bir şahıs olsaydı, kemiyet yönünden maruf olurdu. Eğer cisim olsaydı, bir bedenden oluşurdu. Biz, ona beden isnat edenleri reddederek, "O birdir (Vâhid'dir) " deriz. "O Samed'dir" diyerek, Veseniyye'yi (Allah'a benzerlik atfedenleri) reddederiz. "Ona benzer yoktur" diyerek Haşeviyye'yi reddederiz. "Onun dengi yoktur" diyerek, ona vasıf yakıştıranları reddederiz. "Açık veya gizli, karada veya denizde (her yerde) hayır ve şer hususunda ona kimse müdahale edemez. Bilakis "O her şeyi iradesi ile yapar" diyerek Kaderiyye'yi reddederiz. "Kudreti taklit edilemez, hikmetinin nihâyeti yoktur" diyerek Hüzeyliyye'yi reddederiz. "Hukuku vaciptir. Hücceti yücedir. Hiç kimsenin ondan bir hak talep etme iddiası olamaz" diyerek Nazzâmiyye'yi reddederiz. "O âdildir, hükümlerinde hiç kimseye zulmetmez. Sâdiktir, vaat ettiği hiçbir şeyden dönmez. O kadîm, ezeli kelâm ile konuşur. Kelâmının yaratıcısı yoktur. Kur'ân'ı indirmiş ve onun nizamıyla en düzgün kelâm edenleri dahi âciz bırakmıştır" diyerek Murâdiyye'yi reddederiz. Rabbimiz ayıpları örter, tevbe edenin günahlarını affeder. Eğer kişi günahını tekrar işlerse geçmişte affedilen affedilmiştir. O hakaret etmekten, zulmetmekten münezzehtir. Hişâmiyye'yi reddederek, Rabbimiz'in mü'minler arasında ülfet koyduğuna, kâfirlerin arasını ise bozduğuna inanırız. Ca'feriyye'nin aksine, bu ümmetin fâsık olanının Yahûdî, Hristiyan ve Mecûsilerden daha hayırlı olduğuna inanırız. Ka'biyye'nin tersine, onun hem kendisini, hem de başkasını gördüğünü, her sesi işittiğini, her gizliyi bildiğini ikrar ederiz. "O, halkı en güzel fıtratta yaratmış, sonra da onları çukur (kabir) zulmetine iade etmiştir. Elbette ki, onları ilk yarattığı hâle döndürecek" diyerek Dehriyye'yi reddederiz. O insanları hesap günü için topladığında sevdikleri için tecelli edecek ve onlar da onu gözleriyle müşahade edeceklerdir. O, ayın görüldüğü gibi görülecektir. O, sâdece Mu'tezile'den ru'yetullâhî inkâr edenlere görünmeyecektir.

O, o gün sevdiklerine nasıl hicaplı olabilsin ya da onları bekletsin ki, onun bu hususta ezeli ve eski vaadi vardır. **"Ey mutmain nefis! Razi olmuşt ve razi olunmuş olarak Rabbine dön."** (Fecr Süresi, 28) Sen (mutmain nefsin) hûri ve cinâna razi olacağını yahut da cennet bahçelerinde sündüs (ince ve hâlis ipek) elbise ile gezmeye kanaat edeceğini mi zannediyorsun? Mecnun Leyla olmaksi-

zın nasıl ferah bulabilir! Muhibler
anber kokusu olmaksızın nasıl kokuya
doyabilirler! Kulluğu **gerçekleştirmede** eriyen
cesetler, Hakk indinde oturmakla nasıl nimetlendiril-
mez! Karanlık gecelerde seherleyen gözler, ünsiyet müşahedesi
ile nasıl lezzete erişmez! Muhabbet sütleriyle tatlanan gönüller, **Rabbânî**
şerbetten nasıl içmez? His kalıplarına hapsedilmiş ruhlar kudsiyet bahçe-
lerinde nasıl gezip tozmazlar, onun güzel eğlence yerlerinde nasıl eğlen-
mezler ve susuzluğu sona erdiren kaynaklarından nasıl içmezler!

Bu aşın şevki ve onun hâlini ne anlatabilir? O gün "**Aşklar Hâkimi**" tecelli eder ve bu
davayı karara bağlar. O gün hitabına mazhar olanlar için Mevlâ güzel sözlerle söze başlar. Mevlâ
onlara And cennetlerine gitmelerini emreder. Fakat bir kısım canlar oraya gitmek istemeyecek,
O'nun gayrisına nazar etmemeye ve O'ndan başkasına niyet bağlamamaya yemin edecekler.
O'ndan başka hiçbir şeye rıza göstermeyecekler ve istekleri düşük seviyede olmayacak. Onlar hoş
hayatın tadı için hiçbir yere ayrılmayacaklar, bilakis ondan tatların bulunduğu yerleri arayacaklar-
dır. Rahat müdürü onlara kendi safâsı ile tertemiz olmuş, yumuşacık kadehlerden içirecek. Bu hal
sarhoşları iyice sarınca, artık onlara gece ve gündüz zor gelecek. Onların O'nun parlak, hoş, cazip
nurlarına olan arzu ve iştiaqları daha da artacak.

Hakkın için yemin ederim ki: Cemâlini göremeyen bir göz ancak şakî olabilir. Güzelliğınle uşşâkın
hepsini öldürdün. Sana olan düşkünlük aşkına, raiyyetine yumuşak ol! Sana olan şevk ile eriyen
kalplerde geriye başka bir şey kalmadı. İhtiyacım giderilse bile kastıma nâil olamam. Sana düş-
künlük benim için sanki bir vasiyettir. Karşılaşma ânında zelil olacak da değilim. Yâ ilâhi! Lütf u
ihsânın hataları silip süpürürken, hiç reddedilmek düşünülebilir mi?

Ey kardeşlerim! Seherlerde Rabbânî vakitler vardır. Semâvî işaretler vardır! Melekî kokular vardır!
Bu sözümüzün doğruluğuna delil ise şudur: Dâvûdî sesli kuşlar şarkılarını ağaçlarda seher vakti
hep birlikte, coşkuyla söylerler. Kıvrım kıvrım sular bahçe aralarında o vakit çağlayarak akar. Ve
dallar sündüs elbiseleriyle seher vakti raks eder. Bir bahçedeki bu olayların hepsi O'nun vahda-
niyetini kabul ve itiraf ederler. Haberiniz olsun, ey ehl-i muhabbet! Hakk (c.c), seher vakti tecellî
ederek şöyle seslenir:

"Tevbe eden kimse yok mu, onun tevbesini güzelce kabul edeyim. İstiğfar eden yok mu, onun
hatalarını külliyyen bağışlayayım. İhsân isteyen yok mu, ona nimet ve ihsânımı bol bol vereyim.
İyi bilin ki, ruhlar saflaşınca, nurları parıl parıl parıldar. Durumlar düzelir, hediye almak kolaylaşır.
Hoş, onların gözyaşları da gökyüzünde güzel koku olur ya! Onlar hicrâna sabretmelerine karşılık
yüce mertebeleri hak ettiler. Onların sözlerinin doğruluğ, muhibler arasında rivayet edilen bir
senettir. Onlar sualsizce çekip gittiler, ihtiyaçları giderilecektir.

Muhabbetin hediyesi yüce ve apaçık olur. Onun için; ey güzel kâfiyeler, ey Hanefiyye, Şâfiyye,
Mâlikiyye ve Hanbeliyye'nin yüce akideleri neredesiniz?

Allah beni de sizi de ayrılığa düşüp de, okun hedefini parçaladığı gibi parçalanarlardan eyleme-
sin. Allah beni de sizi de kendilerine (cennette) odalar bahşedilen kimselerden kılsın.

Allah rahmet ve bereketini halkın en şerefli Efendimiz Muhammed'e (s.a.s), onun ailesine ve
arkadaşlarına indirsın. Onları sabah akşam, her zaman, ebedi ve sürekli tazelenen bir hürmete
mazhar etsin.

Âmin, âmin...



40

yaşın
düşündürdükleri

Zülcenâheyn

Hayat merdivenlerini yavaş yavaş tırmanırken gözlerimiz, merdivenin sonunda üç önemli noktaya takılıyor. Bu merdivenden geriye dönüş yok, ileriye gitmeye mecbursun. Önünde bir ölüm kavşağı var, buraya da uğramaya mecbursun. Ölümden sonra hesap başlıyor, bu hesabı da vermeye mecbursun. İlerleyen zaman dilimi içerisinde bir kısmımızın yaşının kemâl (olgunluk) çağı olarak kabul edilen kırkını çoktan aştığı, bir kısmımızın da üç aşağı beş yukarı onun çevresinde dolaştığı hepimizin kabul ettiği bir gerçektir. Müslümanların olgunluk çağı olarak kabul edilen ve hatta peygamberlere bile peygamberliğin bu yaşta verildiği, hayatın düğüm noktası olan 40 yaşına ve bu yaşın neler düşündürdüğüne bakacağız.

Bu itibarla 40 yaşı; hayatın dönüm noktası, hayata veda duruşunun başladığı devresidir. Hakikatte hayata veda duruşu çok mühim bir andır ki, bu duruşta duygular heyecana geliyor ve kederler etrafa yayılıyor. Ölüm çizgisinde herkes müsavi kalıyor. Bu noktada hiçbir farklı muameleye tabi tutulmuyor. Her geçen gün, ömürlerden eksiltmeye devam ediyor. Her sene sonu, hayat merdiveninin bir tuğlasını alıyor ve bütün insanlık mezarlıklara doğru akın göç ediyor. Dünyaya bakan gözler, onun peşinden emel sancıları çeken kalpler, donuk donuk, kâinatın hâkimi, mevcûdâtın Hâlık'ı, din günün Sahibi önünde O'nun yücelerden yüce fermanına boyun büküyor. Her ecel için yazılmış bir zaman vardır. Her bir ümmet için, geldiği zaman bir an geri bırakamayacakları ve ileri alamayacakları bir ecel vardır.

Fakat insanların bir kısmı ölüme giden kapının anahtarını her gün, her an ellerinde taşıdıkları halde, bir vurdumduymazlık içerisinde geçen her yılın, süratle akıp giden ve geriye dönmeyen her anın peşinden naralar atıyor. En yakınıni âhirete yolcu ederken bile, mezar başından uğurladığını kişinin akıbetinden habersiz, çeşitli hülya ve kuruntularla, her adım başında yeni bir hayali gerçekleştirmek sevdasıyla, evi ile mezar arasında mekik dokuyor.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.s) buyuruyorlar ki:

“İnsan öldüğü zaman melekler, ‘Ne getirdin?’ derler.”

Cenâb-ı Allah da:

“Yeryüzünde olan her canlı fânidir. Fakat azamet ve ikram sahibi olan Rabbi'nin zatı bâkidir.”

(Rahmân, 55/27) buyuruyor.

Ne kadar gariptir bir müslümanın şu hadis-i şerifi işittikten sonra geçirmiş olduğu ömrünü düşünmemesi, günahlarına tevbe edememesi ve geriye pek az kalan ömründe istikamet üzere olamaması... Hem garip ve hem de acıdır.

“Allahu Teâlâ, ömrü altmışına varanın özrünü reddeder veya Allahü Teâlâ altmış yaşına kadar (yaşatıp) ölümünü geri bıraktığı (halde yaratani ve yaşatani tanımayan) kimsenin özrünü reddeder. Ve yığın yığın mala, evlada, altına, paraya, şehvetlere gömülüp geçici dünya hayatını ebedî âleme tercih ederek kör yaşayanın mazeretini kabul etmez.”

“Ümmetimin yaş ortalaması 60 ile 70 yıl arası olacaktır. Bunu geçen çok az olur.”

Hadis, görüş ufkumuzu genişletiyor. En kuvvetli insanların dünyada kalış zamanlarının ne olduğunu beyan ediyor. Mü'minin tâat, ibadet ve iyi amellerle Allah'a yönelmesini, O'nun emrettiği çizgiden sapmamasını istiyor. Aklını kullanarak, Kur'ân-ı Kerim'i rehber, Hz. Peygamber'i (s.a.s) önder, şeytanı, tağutu ve Bel'amı en azılı düşman tanımasını istiyor.

“Baki kalacak olan slih ameller ise Rabbinin katında, sevapça da hayırlıdır, amelce de hayırlıdır.”

(Meryem, 19/76)

Fudayl b. İyaz anlatıyor:

O, bir adama yaşının kaç olduğunu sormuş o da:

“Ben, 60 yaşındayım.” demişti. Bunun üzerine Fudayl:

“Sen, 60 yıllık bir ömür geçirdin. Umulur ki bu uzunca ömür içerisinde Allah'ın (c.c) rızasını elde etmişsindir.” demişti.

Ebu'd-Derdâ da (r.a) sohbetlerinde şöyle derlerdi:

“Geçirdiğin her gün ile yakından ilgilen. Bir gün battığında, senin hayatından da eksilme olmaktadır, bunu bil. Ömrünü son merhaleye kadar gaflette geçirerek ah-vah etmeden, daha şimdiden azığını al.”

Rasûlullâh'tan (s.a.s) sonra gelen onun arkadaşlarını görmüş olan tabiûn şöyle derlerdi:

“Yaşın kırkına vardığında yol azığını tedarik et! Artık yolculuk başlıyor, çıkının ağzını bağla.”

Örnek müslümanların birçokları yaşları kırkına varınca kendilerini tamamen ibadete verirler ve dünyanın meşguliyetini bir tarafa bırakırlardı.

Ömer b. Abdülaziz (r.a) buyururlardı ki:

“Yaşı kırkına varan kimsenin üzerinde Allah’ın hücceti tamam olmuştur. Yani, onun davetçisi olan ölüm meleği yavaş yavaş yaklaşıyor. Bu uzun ömürde öne sürülen özür, kabul edilecek özürler cinsinden değildir.”

Ömer b. Abdülaziz’in bu sözünün ne kadar da yerinde olduğuna Cenâb-ı Allah’ın şu ayeti de delildir.

“(Ey insanlar!) İbret almak, Allah’a dönüp tevbe etmek için size yeteri kadar ömür verilmedi mi?”

(Fâtır, 35/37)

Biliyorsunuz ki, kişi kırkına varınca kendine hâkim olamazsa aldatılmış bir çocuk gibi veya şaşkın bir genç gibi olur. Azar da azar... Ölüm ise onun yeni açmış gonca gülünü devşirmeye, soldurmaya, sarartmaya, sağlam dalını kırmaya devam eder. Geçmişte bakımlı olan meyve ağacı eskisi gibi değildir. Dalları kırılmış, göğe doğru yükselen başı yere eğilmiş, eğilmez gibi duran omuzları çökmüş, sırtına kambur üstüne kambur vurulmuştur.

İşte bu pozisyonda ömür hangi noktaya varmış olursa olsun, hayatın top ve toprağında debelenip duran emele, bitmeyen arzuya artık dur denilmelidir. Hayatın kesin dönüş çizgisi düşünülmelidir.

Hiz. Ebûbekr es-Sıddîk (r.a.) bir vaazında halka şöyle hitap etmişlerdir:

“Ey Allah’ın kulları! Sizden önce ölenlerden ibret alınız. Sizden daha önce gidenleri derinden derine düşününüz. Onlar dün nerede idiler ve bugün neredeler? Yeri yerinden oynatan ve onu bir uçtan bir uca imar eden krallar neredeler? Muhakkak ki onlar bizden uzaklaşıp gittiler. İsimleri silindi ve sanki onlar daha önce hiç yokmuş gibi oldular. Dikkat ediniz! Hiz. Allah onların peşlerinden nice hükümdarlar getirdi. Onların da arzu damarlarını kökünden kazıdı ve çekilip gittiler. Onlar orada amelleriyle baş başa kaldılar. Dünya onların dünyası olmaktan çoktan çıkmıştır. Onlardan sonra bizler arkalarından yetiştik, eğer ibret alırsak ne âlâ, kurtuluruz. Ama gurura kapılırsak sonumuz onlarınki gibi olur.”

Gençliklerinin tazeliğiyle dikkatleri çekenler, yüzleri parıl parıl parlayan güzeller nerede? Hepsi toprak oldular. Dünyadaki taşkınlıkları kendilerine pişmanlıktan başka bir şey kazandırmadı.

Babalarımızdan ve kardeşlerimizden tanıdıklarımız neredeler? Ecelleri onları yere serdi ve devirdi... Daha önce gidenlerin yanlarına gittiler, ölümden sonra ya cennete veya cehenneme yollandılar.

Allah’ın sevgili kulları!

Ölüm, kendinde asla şüphe olmayan bir tesirli olaydan haber veriyor. O, nesilleri ezip geçiyor. Bundan dolayıdır ki, hangi durumda olursa olsun, iste büyük olsun ister küçük olsun ebedî hayatın nimetlerinden mahrum olmamak için hayat ile ölümün hesabını iyi yapmak lazımdır. Çünkü Allah’ın huzuruna dönüş tek tek olacaktır, sonra da Allah’a ister zengin olsun isterse fakir olsun hesap verilecektir.

Dünyayı yutmak arzusunu güderek vakitlerini geçirenleri o dünya, üzerine bir daha dönüş olmamak üzere yutmuştur.

Ey Allah’ın sevgili kulları!

Bahtiyar kişi geceden yol alır, âhireti için dünyada iken, ihtiyarlamadan önce gençlikte, hastalanmadan önce sıhhatliken çalışır. Sen üzerinden gelip geçen hayatının dönüm noktasını her an gözetleyici ol.

Abdullah b. Ömer (r.a.), şöyle rivayet ediyorlar.

“Akşamladığın zaman sabaha kavuşmayı umma! Sabaha erdiğin zaman da akşama ulaşmayı bekleme!” (İbn Hibban, Buhârî, İbn Ömer’den)

Hidayetin rehberi Rasûlullâh (s.a.s), Abdullah b. Ömer’in iki omzunu tutarak şöyle buyurmuştur:

“Dünyada bir garip veya yolcu gibi ol! Kendini kabir ehlinde kabul et.” (Buhârî, Rikak/3; Tirmizî, Zühd/25; İbni Mâce, Zühd/3)

Ey Allah’ın kulları!

O’ndan korkunuz. Yıllarınızı geride bırakırken duruşunuz; geçmişten ibret alan, geleceğe tam hazırlıklı olan akıllı kişinin hali gibi olsun. O akıllı insan ki ölüm köprüsünü geçenlerden ders alarak hidayet çizgisinden sapmaz, gelecekteki hayat köprüsünü şimdiden sağlam olarak inşa eder. Ve bu büyük göç gününe hazırlıklı olur.

Dönüş gününe azıkların en hayırlısı olan takvâ (Allah’tan gizli ve âşık her zaman korkmak, helallerinden istifade etmek, O’na ibadet ve itaat ile kul olma) azığı ile azıklanınız.

Cenâb-ı Allah buyuruyor ki:

“Ey iman edenler! Allah’tan korkunuz. Her nefis yarın için ne hazırladığına baksın. Allah’tan korkunuz. Muhakkak ki Allah yaptığınız şeylerden haberdardır.” (Haşr, 59/18)



Mevlânâ'ya Hakaret Edenler Aynaya Baksın!

Eğitimci Yazar: Kazım Öztürk

Bazı nasipsizler, bazı kendini bilmezler, zaman zaman başka mesele yokmuş, her şey bitmiş gibi, aslı astarı olmayan, hiçbir dayanağı bulunmayan sözler sarf ediyorlar.

Şiirlerine baktığımızda, hayatını okuduğumuzda açık ve net olarak görürüz ki Mevlânâ'da hiçbir sapma ve ahlaksızlık hali mevcut değildir. Hele onun Kur'ân ve İslam hakkındaki sözlerine kulak verdiğimiz zaman kimsenin; **"Mevlânâ mecusidir"** deme hakkı yoktur ve olamaz da!

İnsan düşüncesine yepyeni bir mesaj veren ve İslam düşünürlerinin fikir ve sistemlerini, akidelerini ruh, akıl ve sevgi üçgeni içinde sunan; insanlığa ahlak, din, ilim ve akıl yolunda heyecan katarak yeni ufuklar açan **Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî**, müstesna bir insan, ilahi bir ışık, manevi bir güneştir. Onun insan düşüncesine verdiği en büyük mesaj **Aşk, Sevgi ve Birlik**'tir.

Akıl ve gönülleri kirden ve ikilikten kurtarmış ve temizlemiştir. Hz. Mevlânâ'nın tasavvufunda varlığın, yaratılışın ve hayatın manası **Aşk**'tır. Aşk ise Allah'ın vasıflarındandır. O'ndan başkasına âşık olmak da geçici bir hevestir. Yaratılışın sebebi, bütün hastalıkların tabibi, bencilliğin devası, elemelerin merhemi **İlâhî Aşk**'tır. Hz. Mevlânâ'nın kâinatı kucaklayan insan sevgisi ve hoşgörüsü, Allah'a olan hudutsuz aşkının ve Muhammedî feyze tam mazhar oluşunun tabîi neticesidir.

Ölümü de; kötü ve ümitsizlik verici bir şey değil, 'Yaradan'a kavuşma' olarak tanımlamıştır. O yüzden Konya'da her 17 Aralık gecesi **'Şeb-i Arus'** olarak kutlanır. Çünkü Hz. Mevlânâ ölümü; Sevgili'ye kavuşma anı, yani düğün gecesi (**Şeb-i Arus**) olarak kabul etmiştir.

Hz. Mevlânâ için ölüm, Sevgili'ye kavuşmaktır. Bir gazelinde ölüm hakkında şöyle der:

Öldüğüm gün tabutum götürülürken, bende bu dünya derdi var sanma,

Benim için ağlama, yazık, vah vah deme,

Şeytanın tuzağına düşersen, o zaman eyvah demenin sırasıdır.

Cenazemi gördüğün zaman firak, ayrılık deme,

Benim kavuşmam, buluşmam işte o zamandır.

Beni toprağa verdikleri zaman, elveda elveda demeye kalkışma,

Mezar, cennet topluluğunun perdesidir.

Batmayı gördün değil mi? Doğmayı da seyret, güneşle aya gurûbdan hiç ziyân gelir mi?

Hangi tohum yere ekildi de bitmedi? Ne diye insan tohumunda şüpheye düşüyorsun?

O bir Hakk (c.c) dostu ve Peygamber (s.a.s) âşığıdır. Kendi zamanının en büyük müftüsü, sûfî, ârif ve âşıklarından birisidir. Hem kendi zamanını hem de kendinden sonraki zamanları derinden etkilemiştir, hala daha da etkilemeye devam etmektedir.

Mevlânâ (k.s), İslam dinini şiir, sanat, raks, müzik yoluyla en ince yorumlayan kişidir. Düşünce, tecrübe, birikim ve duygularını, öğrencileri ve çevresi aracılığı ile sonraki nesillere aktarmıştır:

“Ne kadar bilirsen bil, söylediklerin karşındakinin anlayabildiği kadardır.”

“Nice insanlar gördüm, üzerinde elbisesi yok. Nice elbiseler gördüm, içinde insan yok.”

“Herkes kendi zannınca dost oldu bana, kimse aramadı içimdeki sırları ama...”

Hz. Mevlânâ, hayatı boyunca Kur’ân hükümlerinin adabına riayet ederek Allah’ın haram kıldığı şeylerden kaçınmış; ilmini, irfanını, benliğini ve tüm varlığını Hz. Muhammed’in varlığında yok etmiş, gerçek takva sahibi bir şahsiyettir. Mevlâna, aziz ve yüce bir üstattır, büyük bir düşünürdür. Tek başına bir sistemdir, bir hayat ve düzendir. Ahlakı, ilmi, hikmeti, sevgisi, akli, tavrı, idraki, davranışları ve her şeyi ile yüceliği öğreten bir hâl erbabıdır. Peygamber’in gerçek temsilcisi, aşkın ve aklın en yüksek ögesi ve gerçeğidir. Onun için, soyut bir Allah sevgisi yerine,

somut bir sevgi, yani Hakk’ı halkta ve halkı Hakk’ta sevmek gerekir.

Büyük bir Hakk aşığı olan Mevlânâ, **Aşkın Efendisi**’dir ve **Aşk**’ta yok olmuştur. Bizzat aşktır. Aşkın ne olduğunu soranlara;

“Benim gibi ol da bil, ister nur olsun, ister karanlık, o olmadıkça, onu tamamıyla bilemezsin.”

buyurmuştur.

Hz. Mevlânâ’ya göre insan, duygu ve düşüncelerden ibarettir. Yine bir şiirinde şöyle der:

Ey kardeş! Sen yalnız duyuş ve düşünüşten ibaretsin, Geri kalanın ise sadece et ve kemiktir.

Hayatının son döneminin ürünü olan 6 ciltlik **Mesnevî**’si doğu edebiyatının en önemli ve en güzel edebî ve tasavvufî eserlerinden birisidir. Mesnevî yüzyıllar boyu değişik dillere çevrilmiştir. İngilizceye çevrilerek, yapıtın Batı dünyasında da tanınması sağlanmıştır. Bu muhteşem eser, Mevlânâ tarafından günün herhangi bir saatinde irticalen söylenmiş, kaydedilmiş ifadelerdir. Başka klasik eserlere nazaran çok iyi korunmuş ve kuşaktan kuşağa aktarılmıştır.

Mesnevî dostluğu arttırır, kutluluğa erenin sevinç ve şükrünü arttırır. Umut sahiplerinin umudunu arttırır. Sönen arzuları yeniden canlandırır, dağılmış bulutlar arasından doğan güneş gibidir.

Mevlevîlik ise tamamen sevgi ve hoşgörü üzerine kurulmuş bir müessesedir. Mevlânâ’nın ölümünden sonra **Mevlevîlik** kurumsallaşmış ve **Mevlevîhâneler** ortaya çıkmıştır.

Hazreti Mevlânâ, Yaradan’a gönül veren, bütün dünyadaki yaratıkları Yaradan’dan ötürü sevmeyi ve bizlere sevgiden söz etmeyi öğreten bir **aşk pîridir**.

Bütün dünya, onun büyük bir mutasavvıf, büyük bir İslâm düşünürü olduğunda hemfikir olmasına rağmen nereden alındığı bilinmeyen, kendini ilim adamı pozisyonunda görenlerin böylesine çirkin, böylesine edep dışı ifadeler kullanmasını doğrusu tasvip etmek mümkün değildir.

Kem söz sahibine aittir.

ihvan ile hasbihal

Hazırlayan: Kadir ATEŞ – Yusuf İBİŞ



İlahilerin söylendiği, derin manaların tefekkür edildiği, ihvan ile muhabbetin çaylar eşliğinde demlendiği güzel mi güzel bir gün!

Tarih 10 Temmuz 2012.

Nevşehir'in Kozaklı ilçesinde müşdidimiz **Abdullah DEMİRCİOĞLU** ile adeta cennetten bir köşede hasbihal edilip meşk edildi.

Hatıra içinde hatıralar gizli. Müşdidimiz, imam hatip yıllarında müzik öğretmeninin nasıl hidayete erdiğinden ve taşları bile ağlatan kemanı ile söylediği ilahilerden bahsedip, o ilahilerdeki derin manaya dokundu ve âdeta aşk ile muhabbeti dokudu.

Orada bulunsanız, tasavvufun insanı nasıl da incelttiğine, gönlünü yumuşattığına, zarafet ve nezakete doruğa ulaştırdığına şahit olurdunuz.

Değerli hocamız; **“Gelin Allah Diyelim ilahisindeki manayı arkadaşlara aktarmak istiyorum”** diyerek hem davudî sesi ile ilahiye seslendirdi hem de kısa kısa açıklamalarda bulundalar.

Anlam ve vurguyu bozmamak için olduğu gibi aktarıyorum:

**Gelin Allah diyelim
Kalpten pası silelim
Âlemler seyredelim
Allah Allah dedikçe**

**Nerde tevhid çekilir
Melekler saf saf gelir (hadise ve ayete uygun)
Hepsi tekbir getirir
Allah Allah dedikçe**

**Zikri Hakk'a başlandı
İsm-i celâl hızlandı
Arş u âlâ sallandı
Allah Allah dedikçe**

“Hem öğretici de oluyor, o manaya dikkat çekmek istiyorum.”

**Bağlı kapı açılır
Hak batıldan seçilir
Gizli sırlar saçılır
Allah Allah dedikçe**

**Gafil olma Naciya
Hakk'ı zikret daima
Seni zikreder Hüdâ
Allah Allah dedikçe**

“Kur’ân da öyle diyor, hadisler de öyle diyor.”

“Naciya” iki manaya geliyor; kurtuluşa eren kişi. Bunu yazan Naci isminde birisi veyahut da mahlas dediğimiz takma isim, müstear. Ey kurtuluşa ermek isteyen Naci! Naci var erkek ismi, Naciye olursa kadın ismi, o da olabilir.

İsmet Savaşkan isminde edebiyat hocamız vardı. Ondan aldığımız edebiyat bilgisiyle yanlışıma da olmasın da, gafil olma, uyanık ol, Hakk'ı zikret daima. Kur’ân da diyor; ‘Hakk'ı zikret, siz beni anın ki ben de sizi anayım, hatırlayayım.’ Yani kendisini zikredene rahmet etmesi, onu bağışlaması anlamında.

“Size rahmet edeyim, bağışlayayım.”

Meleklerine övünme gibi oluyor, melekler de gıpta ediyorlar. Biz meleğiz yemeyiz içmeyiz başımızı secdeden kaldırmayız ama bu insanlar yiyorlar içiyorlar, ailevi sorunları problemleri var. Ama yine de oturmuşlar, nasıl aşk ile ateşle Cenab-ı Allah'ı zikre ediyorlar anlamında... Onun için bak;

**Gafil olma Naciya
Hakk'ı zikret daima
Seni zikreder Hüdâ
Allah Allah dedikçe**

Ayetlerde hadislerde de karşılığı var mı, var. Onun için bunu bu şekilde zaman zaman anlatıyorum, bunu da her hoca söylemez. Allah Allah dedikçe seni zikreder Hüdâ...

Hüdâ, Allah.

Sonrasında hocamızın yazmış olduğu “**Ey Allah’ım**”
şii bir ihvan tarafından ilahi şeklinde okundu.

**Ne gizlidir göklerinde
Ne gizlidir yerlerinde
Neler var denizlerinde
Bilemedim ey Allah’ım**

**Hem ezeli hem ebedisin
Her şeyi yaradan Sensin
Güzellerin güzelisin
Göremedim ey Allah’ım**

**Seni nerde arayayım
Gülmeyim de hep ağlayım
Senin kapını bırakıp,
Hangi kapıya varayım?**

**Ey Allah’ım, ey Allah’ım
Sensin benim tek penâhım
Belaları kaldır bizden
Rahmetini ver Allah’ım**

**Ararım Seni her yerde
Denizlerde ve göklerde
Sen gizlisin şu kalplerde
Bilemedim ey Allah’ım**

**Nereye dönsek ordasın
Nereye varsak ordasın
Sen en büyük tek sultansın
Göremedik ey Allah’ım**

**Seni candan sevemedik
Sana doğru gelemedik
Rahmetini bilemedik
Bilemedik ey Allah’ım**

**Âsi oldu Sana kullar
Günahla doldu şu yollar
Aldanmıştır ancak onlar
Duyamadık ey Allah’ım**

Devamında mürşidimiz “**Gel Gidelim Bu Dünya-
dan**” ilahisini seslendirdi ve imam hatip yıllarından
hatıralarını anlattı. Sonrasında da Yunus Emre’nin
“**Gelin Ey Kardeşler Gelin**” ilahisini söyledi.

**Gel gidelim bu dünyadan
Dünya bize vefa etmez
İyilikler şöyle dursun
Ebeveyni kimse bilmez**

“Yüksek İslâm Enstitüsü’nde müzik öğretmenimiz
vardı. Hidayet nasip oldu kendisine, sufi hayat sa-
yesinde, öyle diyeyim. Sonra hemen geldi ertesi
gün imam hatip okuluna, oradan nasıl geçti imam
hatip öğretmenlerine: ‘**Yahu**, böyle bir yol var **da
beni şimdiye kadar niye haberdar etmediniz!**’
Delalette olduğu günlerden dolayı okuldaki öğret-
menlere sitem etti. Allah sağsa uzun ömür versin,
öldüyse rahmet eylesin. Ondan sonra da istikameti
düzeldi, tevhid akidesine döndü, müzik öğretmeni
olarak ilahiler besteledi. Benim çok eskiden kalma
şöyle kocaman, grundig marka teybim var. Tale-
beliğim zamanında sesini almıştım, orada mevcut.
Bu münasebetle kendisi imam hatip marşını yazdı.
Bak, rahmete vesiledir. Onları bize öğretti notasıyla
tabi. İlk maarif bakanlığı çıktı, ‘öyle nota bilmeyen
öğretmenler müzik öğretmeni olamaz’ dedi. Bu za-
tın kemanı vardı elinde, yani antika bir kemanmış
paha biçilemiyordu o zamanda. O kemanla bu ila-
hileri öyle bir söylerdi ki ne bileyim taşlar bile ağ-
lardı desem mübalağa mı etmiş olurum. Yani ister
istemem gözlerden yaşlar akardı. Mesela ben onları
şimdi hatırlıyorum:

**Allah Allah Allah Allah
Birdir Allah yok başka
Ta beşikten mezara
İlim ararım ilim
Ben imam hatipliyim
Allah Allah Allah Allah
Birdir Allah...**

Böyle dört beş kıtalık, bunları söylerdi. Sonra ne var,
Mehmet Akif’in bir şii var, onu da... Bir tarih gibi
ben onları aldım o zaman rahmete de vesile olur
bunlar, teybim de o var nedir bakayım, Mehmet
Akif in, amin derse...

Allahu Ekber gökten melekler, böyle bunun da bir bestesi var. Bir de meşhur bir ilahi var **Lâ ilâhe illallah**. Yunus Emre'nin o, onları aldım. İşte böyle şeyler var. Yani onun da hidayeti bulmasına sebep, **sûfi hayat** olmuştur. Çok güzel, kemanla da onu seslendirince...

Tabi diyeceksiniz keman İslami mi değil mi? O işte bir gönül işi tamam mı! "İlahi **aşk**" verirse her zaman olsun, güzel bir şey. Ama şehevi arzuları, günahları teşvik ederse o... o da öyle. Şimdi Mevlana'nın mesnevisinde neyi tenkit ederler, ney çaldı mı çaldırıp mı? Yani çaldırmadıysa zaten;

Bişnev ez ney çün hikâyet mî küned
Ez cüdâyîhâ şikâyet mî küned
Gez neyistân tâ merâ bübrîde end
Ez nefirem merd ü zen nâlîde end
Sîne hâhem şerha şerha ez firâk
Tâ begûyem şerh-i derd-i iştiyâk

Anlamı:

Dinle neyden, zirâ o bir şeyler anlatmada

Ayrıllıklardan şikâyet etmededir.

Ney der ki: Beni kamışlıktan kopardıklarından beri,

İniltim kadın-erkek herkesi ağlattı.

Ayrıllık bağrımı delik deşik eylesin,

Tâ ki aşk derdini anlatabileyim.

demez. Ondan sonra raks helal midir haram mıdır sûfi de? Yani raks dediğimiz hani dervişler, Mevlaviler dönüyorlar. Niye bunu söyledim, yani tesadüf değil, geçmişte dervişler dört bin ilahi bilirlermiş dedim ya...

Buna benzer:

Gelin ey kardeşler gelin
Hû Mevlam Hû Hû
Bu menzil uzağa benzer
Hû Mevlam Hû Hû
Nazar kıldım şu dünyaya
Hû Mevlam Hû Hû

Heman bir tuzağa benzer
Hû Mevlam Hû Hû

Bir pirin eteğin tuttum
Hû Mevlam Hû Hû
Ara beni deyüp gitti
Hû Mevlam Hû Hû
Nice yüzbin günah ettim
Hû Mevlam Hû Hû
Her biri bir dağa benzer
Hû Mevlam Hû Hû

Ağla derviş Yunus ağla
Hû Mevlam Hû Hû
Sen özünü Hakk'a bağla
Hû Mevlam Hû Hû
Ağlar isen başına ağla
Hû Mevlam Hû Hû
Elden vefa yoğa benzer
Hû Mevlam Hû Hû

Bak, çıkartamam dedim ama çoğunu da çıkarttım, bundan sonrası size kalmış artık. Evet, bunlar bir hatıra olsun size. Tarih tekerrür etmesin.

Yani Yunus Emre burada da söylüyor ama aynı zamanda güzel nasihat ediyor insana. Değil mi;

Ağlar isen kendine ağla,
Elden vefa yoğa benzer...

İşte bu odur, öyle oluyor demek istedim. Elden vefa yoğa benzer.

"Peki, her şey için Allah razı olsun, inşallah bu da rahmete vesile olsun." sözleri ile çay bahçesinden mi desem, cennet bahçesinden mi... ayrıldık efendim.

Allaha emanet olun.



Tarikat-ı Kâdiriye ve Sıdk

Yusuf Selim

"Evvelkilerin güneşleri söndü, gitti. Bizim güneşimizse sönmez ebedî. Gökyüzünün en yüce yerinde..."

İslâm tasavvuf ve tarikat kültürü denilince Abdülkadir Geylanî ismi ilk olarak karşımıza çıkan isimlerdendir. Hazreti Pir Seyyid Abdülkadir Geylanî'nin şahsiyeti ve Kadiri kültürü, gerek ilim gerekse kültür hayatımızın ve manevi tarihimizin önemli unsurları arasında yer almaktadır.

Gavsul-Azam Hazretleri zâhir ve bâtin ilimlerde zirve yapmış, binlerce kişinin İslâm'la müşerref olmasına vesile olmuş ve evliya mektebi olarak niteledirebileceğimiz dergâhında binlerce müridini kemâlâta erdirmiş abide bir şahsiyettir. Medrese ile tekkenin yan yana bulunduğu iki kanatta da hizmetini sürdüren Pir, ömrünün son nefesine kadar Hakk'a hizmet etmiş ve hayatının son anlarında oğlu Abdülvehhab'a şu tavsiyelerde bulunmuştur:

"Takvaya ve tâata sarıl. Allah'tan başka hiç kimseden korkma. O'ndan başka hiç kimseden is-

teme. İhtiyacını Allah'tan iste. Her şeyi O'ndan talep et. O'ndan başka hiçbir kimseye bağlanma. Sadece O'na güven. Tevhid, tevhid, tevhid !... Her şeyin başı tevhid..."

İki âlem padişahı Şâh Abdülkâdir,

Âdemoğlunun serveri Şâh Abdülkâdir.

Arş, Kürsü ve Kalem'in ay ve güneşi.

Nur-i azamdan bir kalp nuru Şâh Abdülkâdir.

Bahaeddin Nakşibend

Abdülkadir Geylanî küçüklüğünden itibaren ilme ve tasavvuf büyüklerine karşı derin bir heves ve ihtiyaç duymaktadır. Zamanın ilim ve kültür merkezi olan Bağdat'a gidip ilimle iştiğal ve sâlihleri ziyaret etme hususunda annesinden izin ister. Bunun üzerine annesi babasından kalan bir miktar parayı oğluna verir ve ondan her ne olursa olsun yalan söylemeyeceğine dair söz alarak, gözyaşları ile onu uğurlar. Yolda Abdülkadir Geylanî'nin de içerisinde

bulunduğu kafiye haramiler basar. Herkesten kıymetli eşyasını alırlar. Haramilerin reisi Abdülkadir Geylanî'ye nesi olduğunu sorar. O da elbisesinin altına dikilmiş bir kese içerisinde kırk dinarı olduğunu söyler. Reis önce karşısındaki gence inanmak istemez. Ama olayı tetkik edip de gencin tarif ettiği yerde paranın hakikaten var olduğunu görünce, onun dürüstlüğüne hayran kalır ve yaptığı işten pişmanlık duyarak tevbe eder.

Bu menkıbeye beklili de bilmeyenimiz yoktur. Ancak ilim için yola çıkan ve kemalâtta "gavs" olan Abdülkadir'in, özü ile sözü ile daha yolun başında doğruluğu ilke edinmesi büyük hikmetler gizlemektedir. Bu yaşananlar tabii ki de alelade şeyler değildir.

Peki; sıdk, doğruluk nedir? Pirimizin hayatının mihenk taşı olan "sıdk" pirimiz tarafından nasıl açıklanmıştır? Dilaver Güre Hoca'nın araştırmalarından istifadeyle siz okurlarımızla paylaşmak isteriz.

"Efendim, tasavvufta sıdk; özüyle, sözüyle, fiil ve hareketleriyle, kısacası bütün yönlerden dosdoğru olmak, en küçük bir yalan ve nifak izi taşımamaktır. Sadakat, felahın müjdesidir.

Tevbe sûresinin 121. âyetinde Allahü Teâlâ:

"Ey iman edenler! Allah'a karşı takva sahibi olun ve sadıklarla birlikte bulunun." buyurarak, inananlara hem kendi aralarında bulunan sadık, doğru, yalandan uzak kişilerle beraber bulunmayı emretmiş, hem de sıdkın kolay bir hadise olmadığını beyan etmiştir.

Âyetten sıdkın bir meleke işi, bir temrin ve riyazet işi olduğu anlaşılmaktadır. Rasûlullah'ın (s.a.s) şu sözleri de bunu doğrulayıcıdır:

"Kul doğrulukta devam eder ve doğru olmanın yollarını arar. Ta ki, Allah katında sıddik yazılır; yalan söylemekten geri durmaz ve onun da yollarını arar. Nihayet Allah katında yalancı yazılır." (el-Buhârî, Edeb/68)

Sadakat; sırrın, kalpte olanın dilden çıkan söze uyması şeklinde de tarif edilir. Ancak işin bir de halvet tarafı vardır. Yani insan, insanlardan uzak, yapayalnız kaldığında da Hakk'ı unutmamalı ve her halinde ona sadık kalmalıdır.

Bundan dolayı sıdk, **tarikatin direğidir**. Tarikat sıdk ile tamam olur ve onunla düzen bulur. Yine

sıdk nübüvvetten sonraki ilk derecedir. **"İşte bunlar Allah'ın kendilerine nimet verdiği nebiler, sıddıklar, şehitler ve sâlihlerle beraberdirler."** âyetinde sıddıklar nebilere sonra ve şehitlerden önce zikredilmişlerdir.

Sadık olmanın bazı şartları vardır. Evvela sadık, dönnek değildir. Sözüden dönmez. Haklı olduğu kararından vazgeçmez. "Allah'ı tevhid de sadık olan nefsinin, hevasının ve şeytanının sözüyle, vesvesesiyle dönmez. Muhabbetullah'ta sadık olan ayıp şeyleri işitmez. Onların kulağına girmesine müsaade etmez. Muhabbetullah'ta muhabbet-i Rasûl'de sadık olan salih bir kul ise münafığın sözü ile fikrinden caymaz."

Sıdkın tevhid, ihlas, verâ ve tevekkül ile yakından ilişkisi vardır. İnsanlardan hayır işleyenler pek çoktur. Fakat günahı yalnızca sıddıklar terk eder. Sıddık büyük ve küçük, bütün günahları terk eder ve verâyâ ulaşır. Sonra verâsı daha da titizleşir ve önce arzu ve istekleri, ardından da mubah ve halleri talep etmeyi terk eder. Gece ve gündüzünün büyük bir kısmını ibadet ile geçirir. Halk âdetlerini yırtar. Bu bakımdan sıdk, verâ ve tevekküle temel teşkil eder. Sıdk olmadan verâ ve tevekkül gerçekleşmez.

Sıddıklar da diğer insanlar gibi zaman zaman bela ve musibetlerle karşı karşıya gelebilir, bela ve musibetlere düşer olabilirler. Fakat onların başına gelen bu gibi hadiselerin özelliği vardır. "Hakk, kalplerini terbiye etmek için küçüklüklerinden yaşlılıklarına kadar sıddıklara, türlü belalar verir. Ne zaman ki onları bir belaya maruz bıraksa, onların sabırlarını ve ünsiyetlerini artmış bulur. Belalar, sıddıkları küçültüp kötü durumlara düşüremez, onlara yetişemez. Nasıl yetişsin ki? Bela yürüyerek gider; onların kalpleri ise kuşların kanatları üzerinde uçar. Vah, o, sıddıkların kalplerine eziyet edenlere!

Hakk yolunda yürümek için sadakat ve marifet nuruna ihtiyaç vardır. Çünkü marifet güneşi ancak sıddıkların kalplerinde sürekli parlar. Ne gece, ne de gündüz, hiçbir zaman batmaz. Sâlik bu nur vasıtasıyla emin adımlarla yolunda yürümeye devam eder. Hak tarihinin tamamı sıdktır, doğruluktur. Sufilerin sadakatinde asla yalan olmaz. Yalan söyleyen, sözünde, özünde, fiilinde doğru olmayanın sufilikle alakası yoktur." (Dilaver Güre, Abdülkadir Geylanî, İnsan Yayınları - 2009)

Kissadan Hisseler

Derleyen: Oktay YETİŞKİN

Somuncu Baba

Hamidettin-i Aksarayî hazretleri, Yıldırım Beyazıt zamanında Bursa'da ekmek yapar satardı. Onun ekmeklerini şehir halkı âdeta yağmalarcasına alırdı. Nasıl bir hamur yoğuruyordu da bu derece lezzetli ekmek yapıyordu, bu kimsenin malumu değil. Onun, "Somunlar... Mü'minler..." diye sokak aralarına tatlı tatlı dökülen sesini duyunca, Bursa halkı büyük bir heyecan duyardı.

Böylece Bursa Ulu Camii yapılırken orada çalışan işçilere kendi fırında yaptığı somunları getirir ve dağıtırdı. O küçücük fırında yapılan somunlar işçilere yeter ve herkes o somunlardan rızıklanırdı. Camide çalışan işçiler yemek saatinin gelmesini ve Somuncu Babalarının onlara taptaze, sıcak ve lezzetli somunlarından getirmesini dört gözle bekler, öğle saatini kollardı.

Nihâyet Ulu Camii inşaatı bittiğinde; Yıldırım Beyazıt, Emir Sultan Hz.lerine ilk hutbeyi okumasını istirham eder. Emir Sultan Hz.leri, Padişah'a 'Hamidettin-i Aksaray-i hazretlerinin aralarında bulunduğunu, o varken hutbeyi okumanın kendisine düşmeyeceğini' söyler. Davete icabet eden Somuncu Baba hutbeye çıkar.

Hutbe'de Fatiha süresinin yedi farklı tefsirini yapar. Tefsir bittikten sonra;

"Fatiha süresinin ilk tefsirini bütün cemaat anlar, ikinci tefsiri cemaatin büyük bir kısmı anlar, üçüncü tefsiri cemaatin yarısı anlar, dördüncü tefsirini cemaatin küçük bir kısmı anlar, beşinci tefsiri cemaatin çok azı anlar, altıncı tefsiri birkaç kişi anlar, ve yedinci tefsiri sadece kendisi anlar."

Cemaat, Somuncu Babalarının ne kadar büyük bir Allah dostu olduğunu görünce cami çıkışında onun elini öpmek isterler. O mübarek Zat, cemaatin isteğini kıramaz ve Ulu Cami'nin üç kapısından çıkan cemaate elini öptürür. Böylece bütün cemaat Hazret'in elini öpme şerefine nail olur.

Artık dağılmaya başlayan cemaat kendi aralarında konuşurken kendilerinin somuncu babanın elini öptüğünü anlatırken birden farklı kapılardan çıktıkları halde elini öptüklerini anlarlar. Kendilerinin Somuncu babalarının kerametini görünce Somuncu babalarına koşarlar. Oradaki görevi biten Hazret artık gitmiştir. O günden sonra bir daha Bursa yakınlarında görülmez.



Gurura Karşı İlaç

Halife Hz. Ömer bir gün kırbasını (su tulumu, su kabı) sırtına yüklenmiş, Medine'nin en kalabalık sokaklarında dolaşıyordu. Babasının sırtında kırba ile dolaştığı oğlu Abdullah'ın da gözüne ilişti ve kendisine yetişip sordu:

"Baba sen ne yapıyorsun, koskoca halife sırtında kırba taşıyor mı, taşıtacak kimse mi bulamadın?"

"Oğlum, bunu taşıtacak adam bulamadığım için veya başka bir mecburiyet dolayısıyla taşıyor değilim. Nefsime gurur gelir gibi oldu, kendimi beğenir gibi oldum, sırf onu küçültmek için bu yola başvurdum."

Hz. Ali'nin Rüya Yorumu

Ashâbtan Câbir b. Abdullah (r.a) bir rüyasında; büyük ineklerin küçük inekleri sağdığını, hastaların sağları ziyaret ettiğini, kuru bir çay kenarında yemyeşil bahçeler bulunduğunu, minberde (hutbe okunan mekân) koca koca putlar durduğunu gördü.

Bu, sıradan bir rüyaya benzemiyordu. Bunun önemli bir mesajı olmalıydı. Bu rüyayı Hz. Ali'ye anlatmaya karar verdi. Çünkü o, Efendimizin "İlmin kapısı" övgüsüne mazhar olmuştu. Câbir, rüyasını tane tane anlattı.

Hz. Ali (r.a):

"Yanlış yorumdan Allah korusun!" diyerek söze başladı ve şöyle devam etti.

"Büyük ineklerin küçük inekleri sağması, yetki ve mevkilerini halkı soymak için kullanan görevlileri (amir ve memurları); hastaların sağları ziyaret etmesi, yoksulların hallerini arz etmek için zenginlerin peşinde koşmasını; kuru çay kenarında bulunan yemyeşil bahçeler, uzaktan veya dışardan bakıldığında çok büyük sanılan ve öyle ünlenmiş ama aslında içleri kupkuru çölden ibaret olan ilim adamlarını; minberde duran koca koca putlar ise, layık olmadığı halde ilmin, dinin ve devletin yüce makamlarına yükselmiş kimseleri ifade eder."

Benliğin

Bilinmesi ve Eğitilmesi

H. İbrahim DURGUTLUOĞLU

Kişisel ego, benlik ya da insanın kendisi. Kiminde melek, kiminde şeytan oluyor. Eğitildiği zaman şeytanı melek yapmak mümkündür. Her isteğine uyulduğu zaman şeytanı bile korkutan kaçırın bir canavara dönüşebilir. Hakikatte tek bir benlik vardır. Bu "İlahi Benlik"tir. Kemal sıfatlara sahip, noksan sıfatlardan münezzehtir. Gerçek varlık sahibidir. Mahlûkat arasında tek benlik davası önce şeytandan, sonrasında da kandırdığı insanlardan çıkmıştır. Benlik bir insanın önündeki en kalın duvardır. Sanki bir dağdır. O geçilemezse, Hakk'a kavuşmak ne mümkün? Allah ile kul arasında durur. Hak yolunun rehberlerine göre hakikat, gönül aynasını tertemiz eyleyip, İlâhi nurlara mazhar olmaktır. Bu nurlarla rûhen beslenip Hakk'ı yeryüzünde temsil etmek ve çevresine ışık saçmaktır. Başka bir şey değildir.

Yûnus canını terk et,

Bildiklerini terk et.

Fenâ bulmayan suret,

Şâhına vâsıl olmaz.

Tasavvuf; **"Tehallakû bi ahlâkillâh / Allah'ın ahlâkı ile ahlaklanınız"** sırrına mazhar olmaktır. İlâhi isimlerin tecellileriyle dolup taşmaktır. Nefs karanlıktır. Hakk nurdur. Ötesi ise gururdur. Nefste kalan hep hata eder, Hakk'a kavuşan hep dosdoğru yoldadır. En güzel isimler Allah'ındır. Kul bunları elbise olarak giyerse Rahmân'ın boyasına boyanır. Allah'ın bir ismi "Melik"tir (her şeyin sâhibi olan). Bu ismin nuruna kavuşan nefsinde mâlik olur, hâkim olur. Bir ismi Raûf'tur (affedici). Bu ismin nurları kimin kalp aynasında parlar ise o kişi affedici kolaylık

gösterici olur. Bir ismi Rakîb'dir. Bu ismin tecellisine eren nefsinin daima murâkabe eder, kontrol altında tutar. Berr (iyilik sâhibi) ism-i şerifine erişen daima iyilik edici olur. Semî' (her şeyi işitici) ism-i ilâhisine ayna olan nefsinin yanlış fısıltılarını duyar, melek'in Hakk'a davetini işitir. Aliyy ismine mazhar olan Hakk'ı yüce, nefsi zelil görür. Ve bu sıralama uzar gider. Tasavvuf, nefsinin üstün mevkilerde görmek demek değildir. Tasavvuf kul olmaktır.

Niceleri "Benim" dedi ve gitti

Birisi kılmadı sözünü isbât

Toprak altında zerre zerre yatar

Bekler ne vakit ola arasât.

Eşrefoğlu Abdullah Rûmî (k.s)

"Vücûdüke zenbûn lâ yukâsü aleyhi zenbûn âheru" Manası: "Senin varlığın, benliğin senin için öyle bir günahdır ki, bir başka günahla kıyas edilemez." denilmiştir.

Çünkü her günahın kaynağı benliktir. Benlik; günahattan daha günahdır. Günahların babasıdır. Kibir, ucb, riya, kin, hased vs hep onun çocuklarıdır. Baba kötü olunca çocuk da ondan aldığı görgü ile kötü olur. "Dağa çıkan keçinin dağa çıkan oğlağı olur, armut da dibine düşer" denilmiş. Baba terbiye edilirse çocukları olan gurur kibir tevâzuya, riya ihlâsa döner. Şemseddin-i Tebrizi (k.s) ne hoş buyurmuş: **"Marifet şudur. Diriyi öldür, ölüyü dirilt. Diri olan nefstir, onun arzu ve heveslerini, benlik sevdasını öldür. Ölü olan kalbindir. Onu da Allah'ın zikri ile dirilt."**

***Dağlar gibi kuşatmış
Benlik günahı seni
Günahını bilmeden,
Gufranı arzularsın.***

Tasavvufi terbiyede en kısa ve selâmetli yol nefy-i vücûddur. Varlığını terk etmektir. Bu; yok olup ölüp gitmek değildir. Kendini hiçbir şey yerine koymamak da değildir. Bu, insan olmaktır. Bu tamamen Hazret-i Peygamber (s.a.s) Efendimizin mübarek yoludur. O son derece mütevazî idi. Çocuklarla ilgilenir, kölelerle oturur, en mütevazî bir sofraya çağırılabilir icabet ederdi. Kendisini “Kul” olarak anlatır, bunun yanına vazifesi olan “Rasûllük” makamını eklerdi. **“Mekke’de kurutulmuş et yiyen bir kadının oğluyum.”** demiş, karşısında el pençe durulup, titrenilmesini arzu etmemişti. Toplulukta su dağıtır, yemek için odun toplar, mescid yapımında bizzat çalışırdı. Bunlar O’nun (s.a.s) yüksek ahlâk ve tevazuuna küçük örneklerdir. Bu tamamen varlığından sıyrılmış olanların davranış biçimidir. Sonra gelen ümmet, manevî kemâl noktasında hep O Sultânü’l-Enbiyâ’nın (a.s) bu ahlâkını takip etmişlerdir. Çünkü **“Allah için tevazu eden Allah yüceltir. Kibirleneni de alçaltır.”** buyurmuştu. Namaz kılan alnını yerlere sürüyor, zillet gösteriyor Allah’a karşı... Ama namaz kılan yüceltiliyor... Gavsü’l-Azam Pir Abdülkâdir-i Geylânî Hz.leri **Gavsiye** isimli eserinde buyuruyor ki: **“Rabbime mana âleminde sordum, ‘Rabbim hangi namaz sana daha yakındır?’ Rabbim sırrıma ilham yolu ile buyurdu ki, ‘Ey Gavsü’l-Azam! O namaz ki namaz kılan namazında kaybolur, işte bana en yakın namaz odur.”**

***Kendinle kıldığın namaz perde
Kendinsiz kıldığın namaz mi’râc
Kendinle gitme Kâbe’ye bile
Sensiz git câmiye, işte odur hâc.***

Yokluk, hiçlik öyle bir nimettir ki dünyalar verilse onun bedeli olamaz. Ermişler hep bu yoldan ermişlerdir. Ben ben diyenler sonunda Nemrud ve Firavun gibi ilahlığa göz dikmişlerdir. Şeytandan beterdir benlik sahibi, denilmiştir. Şeytan hiçbir

zaman “Ben ilâhım” demedi. Onun derdi başkaydı. Tüm zulmetler benlikte ve tüm hayırlar yokluktadır. Bu yokluk benliğin zararlı yönlerinin terkedilmesinden ibarettir. Güzel huylar ile ziynetlenmektir. Gerçek ibadet benliğin terkinden sonra başlar. Taklitten tahkike yollar açılır. O ibadetin tadına doyum olmaz.

Varlığın aynası nedir?

Varlığın aynası yokluktur.

Ey Hakk âşığı!

Eğer ahmak değilsen, Hakk’ın huzuruna yokluk götür.

Marifet, kesretten vahdete intikal edebilmek ve Hakk’ın rengine boyanabilmektir.

Göklerdeki bulutların, deryalardaki suların kendi renkleri yoktur.

Onları renkten renge koyan, semadaki güneştir.

Sen de nefsanî arzulardan sıyrıl, yokluğa, yani hiçliğe er!

Zira her ilâhî tecellinin kemâli, hiçliğe vâsıl olduktan sonra başlar.

Mevlana Celaleddin Rumi (k.s)

Biz kimiz? Hiçiz. Hiç bile değiliz. Var olan Hakk’tır. Biz de O’nun dilediği kadar ve yarattığı şekilde varız. Daha evvel yoktuk. Şu an var görünmemiz bizi aldatmasın. Bir an sonra ne olacağımız belli değil. Toprağın altı ben diyenlerle dopdoludur. Ben demeyenler toprak altında değil mi sanki? Zahiren öyle görünse de, Hakk nuruna gark olmuş insanı toprak altı nasıl zapt eylesin? Bedenleri yerededir belki amma rûhları **“Güçlü padişahın huzurunda doğruluk koltuklarındadırlar.”** (Kamer sûresi 55)

Allah azze ve celle cümlemizi benlikten muhafaza eylesin.

Ezel sırlarını ne sen bilirsin ne de ben

Bu muammayı ne sen okuyabilirsin ne de ben

Perde ardında sen ben dedikodusu var amma.

Perde kalktı mı ne sen kalırsın ne de ben.

İlahi Deryadan İnciler

Dr. Zafer TORTUM

Ey sonsuz ilim ve kudret sahibi yüce Allah'ım (c.c)!

Senin ilmini anlatmaya okyanuslar mürekkep, dünyadaki milyonlarca ağaç kalem olsa yeter mi?

Habibin Muhammed Mustafa (s.a.s) dünyayı şereflendirdikten sonra Seni ve ilmini insanlığa o kadar muhteşem anlattı ki, 1400 küsur sene geçse de hala o kadar taze ve ruhlardaki izi o kadar sıcak ki... Kâinatın Efendisi 23 sene gibi kısa bir zamanda yüce Yaradan'ı ve O'nun dinini öyle güzel kalplere nakşetmiş ki, kıyamete kadar bu sağlam temelli nakşetme devam edecektir Allah'ın izni ve inayetiyle.

Zaten Veda Haccında Nebiler Sultanı (s.a.s) şöyle buyurmuyor mu?

"Ey mü'minler! Size iki emanet bırakıyorum, onlara sarılıp uydukça yolunuzu hiç aşmazsınız. O ema-

netler, Allah'ın kitabı Kur-ân-i Kerim ve Peygamberin sünnetidir." (Mâlik, Muvatta, Kader/3; Ebû Dâvûd, Menâsik/56)

Ama ben, gönül koyuyorum.

Kâinatın hâkimi Yüce Allah'ın (c.c) bu kadar nime-tine rağmen, hala O'nu tanımayanlara gönül koyuyorum.

İnsanlığı uyarmak için nice peygamberler gönderip, onların cehennem kütüğü olmamaları için lütufta bulunmasına rağmen, O'na şükretmemelerine gönül koyuyorum.

Miraç'ta cennetleri müşahade ettiği halde; "Ümmetim, Ümmetim" diyerek tekrar dünyaya dönen Yüce Rasûl'ü tanımayanlara, tanıyıp da inanmayanlara, inanıp da O'nun yolunda gitmeyenlere, hele hele

ilim adamı olup da ilmiyle amel etmeyenlere gönül koyuyorum.

Evett; ilmiyle, bildiğiyle amel etmek... Bu konuda insan; kâinat içerisindeki baş döndürücü ahenge, sayısını bilemediğimiz mahlûkata, gezegenlere, yıldızlara bakabilir. Ama önce kendisine baksa, vücudundaki olaylara şöyle bir göz atsa!..

Biz de (naçizane) bunun için ilahi deryadan birkaç düşündürücü kesit sunalım istedik:

Uyurken Hareket Etmemizin Önemi

İnsan; uyurken sık sık hareket edip sağa sola döner. Eğer hareket etmez, hep aynı pozisyonda uyursa (felçlilerde olduğu gibi), yere temas eden derinin dolaşımı bozulup; yara, ülser hatta ilerlerse enfekte olup kas, kemiklere ve vücuda yayılıp hayati tehlikelere neden olabilir. Bu nedenle felçli hastalar havalı yataklarda bakılır ve en az 2 saatte bir, bakan kişi yardımıyla hareket ettirilir. Bu hususta, Kehf Suresi 18. âyetle yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor: "Sen onları uyanık sanırsın, oysa onlar (derin bir uykuda) uyuşmuşlardır. Biz onları sağ yana ve sol yana deviriyorduk."

Vücudumuzdaki Isı Dengesi

İnsan vücudu ısı üreten bir fabrika gibidir. Her hücredeki binlerce biyokimyasal reaksiyon sonucu ortaya çıkan ısı enerjisi mükemmel bir dengeyle tüm vücuda dağılır (Beyindeki düzenleyici merkez hipotalamusun yardımıyla). Yine vücut sıcaklığı artarsa (koşma vb.) hipotalamus devreye girer; kan damarları genişleyip, ter bezlerimiz hızla çalışarak vücut ısını düşürür. Sıcaklık azaldığında (soğuk havada) bu sefer tam tersi bir mekanizmayla damarlar daralır, titremeye vücut ısı artar (Hipotalamus etkisiyle).

Albumin Proteini

Albumin insan kanında bulunan, taşıyıcılık ve başka görevleri de olan bir proteindir. Kanda bazı zararlı ve yararlı maddeleri taşır. Yararlı olanları (çeşitli minareller, ilaçlar, yağlar, hormonlar vb.) vücudun ihtiyacı olan yerlerine götürür ve zararlı olanları da

(bilirubin gibi) karaciğere taşır. Karaciğer de bunları etkisiz hale getirir. İşte bir protein molekülü yüce Yaradan'ın emri ile aynı anda taşıdığı yararlı ve zararlı maddeleri ayırt ederek uygun miktarda ve uygun ölçüde ilgili bölgelere götürür.

Böbrek = Hemodiyaliz Makinesi midir?

Hayatımız boyunca hiç durmadan çalışan ve kanımızı süzerek zararlı maddelerden temizleyen böbreklerimiz mi, yoksa 21. Asrın son teknoloji ürünlerinden hemodiyaliz cihazı mı daha iyi fonksiyon görür? Bunun kararını siz verin, ama önce şu özelliklerini hatırlatalım;

Böbreklerimiz; yaklaşık 2 - 2,5 milyon tane filtrecikten (glomerül) günde 180 lt. kadar kanı süzer. Bunu yaparken -vücudun ihtiyacına göre- protein, glukoz, üre gibi maddelerin bir kısmını dışarı atar, bir kısmını ise tekrar geri alır. Ayrıca eritropoietin denilen hormonu gerektiğinde salgılayarak kan yapımına yardımcı olur. Yine kandaki su miktarını ayarlayıp, tansiyonu dengede tutar.

Bütün bunları Rabbimizin bizlere bahşettiği 7-8 cm.lik bir organ yapmaktadır.

Hemodiyaliz cihazı ise böbrek yetmezliği olan hastalarda kullanılan; oldukça büyük, hastane şartlarında kullanılması gereken bir cihazdır. İnsan kanındaki birkaç madde dışında hiçbir şeyi süzemez. İnsana çeşitli hastalıkların bulaşmasına (Hepatit B, Hepatit C vb.) ve çeşitli komplikasyonlara (hipertansiyon, anemi gibi) neden olabilir. Ayrıca haftada 3 kez ve her bir seferde 4-5 saat bağlanmak gerekir.

Sonsuz ilim ve kudret sahibi Allahü Teâlâ'ya kâinatın zerresi adedince hamd ve sena olsun.

Hiz. Muhammed'e (s.a.s), kıyamete kadar ümmetinin işlediği bütün sevaplar miktarınca salat ve selam olsun.

Ne güzel şey müslüman olmak! Dahası kâmil bir mümin olmak, bilhassa ilmiyle amel etmek, Peygamber ahlakıyla bezenmiş, her haliyle ALLAH'ı hatırlatan kâmil bir mürşide bağlanmak!

Selam ve dua ile...

Hudeybiye Ruhü

Dr. Yunus AKYÜREK

Peygamber Efendimiz, hicretin 6. Yılında gördüğü sâdık bir rüyaya istinaden, umre niyetiyle hazırlık yapmalarını ashabına tavsiye buyurdu.

Bu buyruk, Medine’de büyük yankı bulmuş, heyecana yol açmıştı. Yıllar sonra Beytullah ziyaret edilecek, tekbirlerle Kâbe tavaf edilerek kurbanlar kesilecek, sıla özlemi bir nebze olsun giderilecekti.

Ancak ortada bir realite vardı. Savaş hali sürüyor, iki taraf birbirine temkinle yaklaşıyordu.

Bütün bunlara rağmen Efendimiz (a.s), sadece yolcu silahı (kılıç) almalarını emretmişti ashabına...

İhramlar hazırlandı, kurbanlıklar işaretlendi, azıklar yüklenildi ve mübarek yolculuk başladı. Günler süren sefer sonunda nihayet Mekke yakınlarında, Hudeybiye denilen yere varıldı. Umre için gelen müslümanlar konaklamıştı artık.

Fakat Mekke cenahında büyük bir sorun vardı aşîkâr. Kötü niyet...

Mekkeli putperestler, inananların sadece umre niyetiyle geldiklerine bir türlü ikna olmamışlardı. Bu yüzden başarısızla sonuçlanan bir baskın tertip ettiler.

Ardından diplomasi devreye girdi. Peygamberimiz (s.a.s), Hz. Osman’ı (r.a) elçi olarak Mekke’ye gönderdi. Zinnûreyn gecikince, mü’minler Peygamber aleyhisselama intikam için söz verdiler, beyat ettiler.

Bembeyaz ihramları, sıcağdan boyun büken kurbanlıkları, aşkla getirilen tekbirleri, Kâbe’ye duyulan özlemi... gözlemleyen müşrikler, Hz. Osman hadisesinden sonra bir de müslümanların kararlılıklarını ve Peygambere olan bağlılıklarını görünce çark ederek onu serbest bıraktılar ve tarihteki meşhur “Hudeybiye Anlaşmasını” imzalamak zorunda kaldılar.

O sene olmadı ama bir sonraki yıl mü’minler iştiyakla umre vazifelerini ifa ettiler.

Barış ortamı ise İslâm’ın çığ gibi yayılmasına imkân sağladı. Öyle ki; iki sene içerisinde, anlaşma imzalanana kadar müslüman olanların sayısı iki kat artmıştı.

Sâdık bir rüya,

Peygamberî bir tabir,

Olağanüstü bir teslimiyet,

Akıl almaz bir refleksle, neredeyse silahsız olarak düşmanın kalbine ilerleyen cesur sineler,

Sabır üstüne sabır,

Canı pahasına tesanüt,

Azim ve kararlılık,

Ve... “Feth-i Mübîn”

Evet...

Günümüz insanının hakikaten anlayamayacağı bir hâdisedir yaşananlar.

Sıra dışı ama Rahmanî.

Belki de Hz. Peygamber’i ve onun seçkin ashabını (r.anhüm) Allah Teâlâ katında mümtaz kılan hususiyetlerdir bunlar.

Allah’ın yardımı ile yapabilecekleri es geçmek yerine;

İlahi buyruğa teslim olmak,

O’nun ismi ve bereketiyle harekete geçmek,

En nihâye şartlarını yerine getirmek kaydıyla zuhurâta tabi olmak...

Kurban ibadeti

M. Emin SÖĞÜT

Bu yazımızda, yaklaşan Kurban Bayramı münasebetiyle “kurban bahsini” ele alacağız. Dergimiz takipçilerinin büyük çoğunluğu Hanefi olduğundan, fıkhi görüş olarak Hanefi Mezhebine ait bilgilere yer vereceğiz.

Öncelikle kurban kesmenin tarihine ait bilgilerle başlayalım.

Kurban aslında insanlık ile yaşittir. Kâbil ile Hâbil’in kurbanlarını hatırlayalım. Hâbil hayvancılık yapıyordu, Kâbil ise ziraat ile meşguldü. Hâbil en besili hayvanını, Kâbil de ekininin en kötüsünden bir demet yaparak onu kurban olarak sundu. Tabii ki Cenab-ı Allah tarafından Hâbil’in kurbanı kabul edilip, Kâbil’in ki reddedildi. Ve insanlığın ilk cinayeti işlendi. Tarihin bu ilk kurbanı bile bize birçok şey anlatmaktadır.

Kurban olarak en değerlisini verebilmeli, kendimizi belki, ama Cenab-ı Allah’ı kandıramayacağımızı iyi bilmeliyiz.

“Allah’a yakın olmak için ödemesi gerekenleri ödemeyenlerin -Kâbil gibi olmasa da- manen katil olabileceğini” iyi düşünmeliyiz. Öyle insandan “kardeş bile” emanda olamaz. Kurbanın aslında “bizim sınavımız” olduğunu iyi bilmeliyiz. Bu mana iyi anlaşılmalıdır.

Hepimizin bildiği gibi, kurban ibadetimizin şeklen başlangıcı sayılan Hz. İbrahim ve Hz. İsmail kıssasıdır. Bu kıssayı burada uzun uzun anlatacak değiliz. Ancak manasına da değinmeden geçemeyeceğim. Her peygamberin muhakkak ağır bir sınavı vardır. Baba-oğul bu iki büyük Peygamberimizin sınavları da çok çetin geçmiştir.

Bu ne teslimiyettir Ya Rabbi!

İlahi işarete teslim olmuş bir İbrahim ve O'nun önünde başını yere koyan aziz evladı... **"...Beni inşallah sabredenlerden bulacaksın."** (Hacc, 22/37)

Ya Hacer validemiz; bunları hiç düşündük mü acaba? Bu abide şahsiyet daha önce de büyük bir teslimiyet göstermişti. Bir hatırlayalım; Hz. İbrahim Kâbe'nin yanında onu kimsesiz bırakmış ve giderken **"Seni ve evladımız İsmail'i, Allah'a emanet ediyorum."** demişti. Arkasından Safa-Merve koşuları ve nihayetinde zemzem suyuna kavuşma... Ki bu ilahi kaynaklı sudan bütün umreciler ve hacılar hala istifade etmektedir.

Hz. Allah (c.c), Hz. İbrahim ve İsmail'in teslimiyetlerini kabul ederek Cebrail (a.s) ile onlara kurban edilmek üzere bir koç gönderdi. Kurban kesecek kardeşlerim bu olayı da iyi düşünmeli ve "Kurban'ın sadece bir hayvan kesmek olmadığını, en sevdiğini verebilmek olduğunu" idrak edebilmelidirler.

Hz. Peygamberimiz (s.a.s) Medine hayatının 2. yılından itibaren kurban kesmiştir. Her sene iki kurban keserdi. Birini, kurban kesemeyen ümmeti için keserdi. Veda Haccı'nda ise 100 adet deve kurban etmiştir. Bunlardan her yaşına karşılık olarak 63 adedini kendisi kesmiş, kalanları ise Hz. Ali'ye kestirmiştir. Şimdilerde bazıları çıkıp, **"İki kurban kesmek de nereden çıktı"** diyorlar. **"Birini anladık da ikincisini hayır kurumlarına vs. bağışlayın"** diyorlar. Gerçi tavuk, horoz kurban ediverin, diyenleri de gördü ya bu toplum. Bu da bir gelişme mi desek bilemiyorum. Mü'min kardeşim vacip hükmüyle kurbanını elbette kesecek. Hali-vakti müsaade eden kardeşimin sünnet niyetiyle **"Peygamberim böyle yapmış ben de yapayım"** demesi niye bazılarını rahatsız eder anlamak mümkün değil. Hiç merak edilmesin akıllı başında bütün mü'minler kurbanlarını da keserler, hayır kurumlarını da ayakta tutarlar, fakir fukara, yetim ve bütün ihtiyaç sahiplerini de gözetirler. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın. Din, oyuncak değildir. Onun nassları ile kimseyi oynamayız.

Kimler Kurban Keser?

Müslüman, hür, baliğ, zengin ve mukim olan kadın-erkek her mümine kurban kesmek Hanefi Mezhebi'nce vaciptir. Burada iyi anlaşılamayan tek hüküm zenginlik olsa gerektir. Zenginlikten murat, İslâm'ın zengin kabul ettiğidir. Şöyle ki kurban bayramı günlerinde asli ihtiyaçtan fazla, nisap miktarı mala malik olanlar İslâm'ca zengin kabul edilmektedir. Şu ölçü de faydalı olur kanaatindeyim. Ramazan ayının fitır sadakasını vacip kılan zenginlik kurban kesmeyi de vacip kılar. Bu konuya lütfen bütün kardeşlerimiz dikkat etsinler ve kurban ibadetine gereken önemi, titizliği gösterebilirler. **"Kimin hali vakti yerinde olur da kurban kesmezse namazgâhımıza yaklaşmasın!"** (İbn Mace, Adâhî/2)

Kurban Kesilecek Hayvanlar

Beş yaşını geçmiş deve, iki yaşını geçmiş sığır ve bir yaşını doldurmuş koyun veya keçi kurban edilecek hayvanlardandır. Daha bir yaşını doldurmamasına rağmen koyun ve keçinin gösterişli olanları da kurban edilebilir.

Koyun ve keçi tek kişi için, sığır ve deve ise yedi kişiye kadar kurban edilebilir. Sığır ve deve için beraber kurban keseceklerin niyeti kurban ibadeti olmalıdır. Ortaklardan birinin bile niyeti ibadet olmayıp et vs. olursa hiçbirinin kurbanı kabul olunmaz. Tekrar kurban kesmeleri gerekir. Bundan dolayı mümin kardeşlerimiz kurban için ortaklık kurdukları kişileri iyi seçmelidirler.

Kurban edilecek hayvanların ölçüsü sadece yaşları değildir. Aşağıdaki hususlarda bu hayvanların vacip olarak kurban edilmesine manidir.

- İki veya bir gözü kör olan
- Aşırı derecede zayıf olan
- Kesim yerine yürüyerek gidemeyecek derecede aksak olan
- Kulak, kuyruk veya tenasül uzvunun üçte birinden fazlası gitmiş olan
- Dişlerinin yarısından fazlası düşmüş olan

- Doğuştan kulağı ve tenasül uzvu olmayan
- Koyun ve keçide bir, sığırdaki iki memesi kurumuş olan
- Burnu kesilmiş olan
- Dilinin çoğu kesilmiş olan
- Ölüm derecesinde hasta olan

“Onların ne kanları, ne etleri Allah’a (c.c) ulaşmaz...” (Hacc, 22/37)

Burada şu akla gelebilir. Ne eti ne de kanı Allah’a ulaşmayacaksa niye kurban keseceğiz, hadi keseceğiz niye yukarıda sayılan sıfatlar, hayvanların kurban edilmelerine mani olsun? Şöyle basitçe izah edelim inşallah: Kurbanı evcil hayvanlardan seçiyoruz. Vahşi hayvanlar kurban edilmez. Mesela geyik kurban edilmez. Niye? Çünkü kurbanda insanoğlu olarak emeğin olacak, onu terbiye etmiş olacaksın. Yedireceksin, yüzüne bakacaksın ki sana şahit olsun. Teslimiyetine, imanına şahit olsun. Kör, kulaksız iman olmaz. Biz en güzelinden kurban seçelim ki en güzeliyle bize şahitlik etsinler. Ayetin devamında Cenab-ı Allah (c.c) ne buyuruyor: **“...Ancak sizin takvanız O’na ulaşır.”** Hz. İbrahim evladından geçmiş, en sevdiğinden geçmiş. Bizler niye en güzelini kurban etmeyelim.

Kurban Kesim Zamanı Ve Kesilmesi

Hanefi Mezhebinde kurbanların bayramın üçüncü günü akşam ezanına kadar kesilmesi vaciptir. Arefe veya bayramın dördüncü günü kesilen hayvan vacip kurban yerine geçmez.

Kurbanı kesebiliyorsa, kişinin kendisi kesmelidir. Eğer bu mümkün değilse vekâlet yoluyla, ehil gördüğü bir başka mü’min kardeşine kestirebilir.

Kurban kesilirken orada hazır bulunmalı ve tekbirlerine iştirak etmelidir. Resulü Ekrem (s.a.s) kızı Fatıma validemize: **“Kurbanın kesilirken orada bulun. Zira işlemiş olduğun her günah, kurbanın kanının ilk damlası yere düştüğünde bağışlanır.”** (el-Münzirî, et-Tergib ve’t-Terhib, II, 154) buyurmuştur. Eğer mümkün ise (kendimiz kesmiyorsak) kurbanın kesimi sırasında bir elimizi onun üzerine koyarak

bizim şahidimiz olacak kurbanın, kanının aktığı o ana biz de şahitlik edelim. Bunun da bir hikmeti olduğunu bilelim. Biz o anda yaşananları belki görmüyoruz ama unutmayalım ki; **“Bazı şeyleri görsek öldürdük, onun için ölünce görecekiz.”** Bu hikmeti iyi düşünelim.

Buna imkânı olmayanlar, mesela yurt dışında bulunan mümin kardeşlerimiz vekâlet vermek suretiyle kurbanlarını memleketlerinde kestirebilirler.

Kurbanın Eti

Genel usul olarak kurban eti üçe taksim edilir. Birincisi fakir fukaraya dağıtılır, ikincisi gelen akraba ve misafire ikram edilir, üçüncüsü ise ev halkı ile yemek için ayrılır. Ancak, tamamı sadaka niyeti ile ihtiyaç sahiplerine dağıtılacağı gibi -özellikle kalabalık aileler için- ev halkına da bırakılabilir. Toplumumuz eğri kurban kesebilmişlerse illa ki ondan birkaç parçayı dağıtıp ikram etmeyi bir borç bilir ve öyle yapar.

Kurban etinden gayri müslimlere de dağıtılıp ikram edilmesinde ise hiçbir mani yoktur. Maalesef batı toplumu ve İslam’dan uzak kafalar bu yardımlaşmayı da anlayamamaktadır. Bu gibiler, kurbanı bir hayvan katliamı olarak lanse etmekte. Oysa bu hayvan severler(!) her nedense ne hamburgerden ne de ıstakozdan -ki canlı canlı kaynar suya atılmaktadır- vazgeçememektedirler.

Dikkat edilirse Müslümanlar olarak **“hayvan kesmek”** değil de **“kurban kesmek”** deriz. Kurban Arapça **k,r,b** kökünden gelen yaklaşmak, yakınlaşmak anlamlarına gelir. Bizi Cenâb-ı Allah’a yakınlaştıran kurban, kurbiyyetimizin sembolüdür, bir ibadettir.

Kurban; **İbrahim’i yaşamaktır.**

Kurban; **İsmail olmaktır.**

Kurban; **şahit olmaktır.**

Kurban; **yardımlaşmaktır.**

Kurban; **merhamettir.**

Kurban; **rahmettir.**

Kurban; **Rabbimize kurbiyyettir.**

Dönüş

*Bunca yıldır bir hiçliğe
Gittim sana geliyorum
Yeter artık döne döne
Bittim sana geliyorum*

*Durdum ve düşündüm demin
Baktım bu yol daha emin
Ayrılmamaya bin yemin
Ettim sana geliyorum*

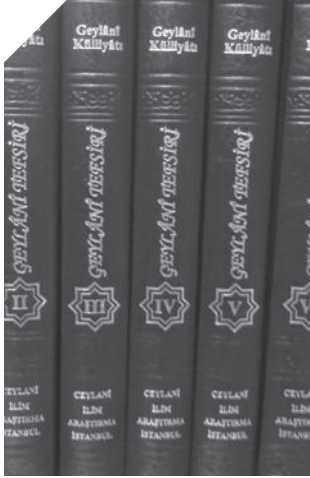
*Gözüm yaşlı gönlüm garip
Yalvarayım dedim varıp
Benliği benden çıkarıp
Attım sana geliyorum*

*Aşk tokmağı değdi ölse
Durmam gayrı dünya dursa
Dünden kalma neyim varsa
Sattım sana geliyorum*

*Bıraktım öfkeyi kini
Oldum bir rahmet ekini
Seni sevmenin zevkini
Tattım sana geliyorum*

Abdürrahim KARAKOÇ

KİTAP TANITIMI



GEYLANÎ TEFSİRİ Abdülkadir GEYLANÎ

Kitabın Adı	: GEYLANÎ TEFSİRİ
Yazarı	: Abdülkadir GEYLANÎ
Yayınevi	: Geylani Araştırma Merkezi
Ebadı	: 17x24 cm.
Sayfa Sayısı	: 3380 sayfa
Fiyatı	: 140,00 TL
ISBN	: 9786056051906

Tarihçiler; Seyyid Abdülkadir Geylani'nin medresede verdiği dersleri esnasında kırk kadar kâtibin orada hazır bulunduğunu, bu kâtiplerin onun verdiği dersleri kaydettiğini ve daha sonra bu yazılanların kitap haline getirildiğini kaydederler. Biz elinizdeki tefsirin de bu şekilde meydana getirildiği kanaatindeyiz.

Yine tarihi kaynaklardan biliyoruz ki, Geylani Hazretleri "İmâmu'l-'Ulûm" olan ceddi Hz. Ali'den aynı vasfı tevarüs etmiştir. Hazret bu vasfı sayesinde, on üç ilim dalında ders vermiş; bazı sure ve ayetlere çok değişik tefsirler yapmıştır. Mesela bugün elimizde onun yedi çeşit Fatiha Suresi tefsiri bulunmaktadır ve bunların hepsi de tefsir yani muhteva olarak birbirinden tamamen farklıdır. Bunun yanında, yine elimizde ona ait olup da birbirinden farklı olan Yusuf Suresi, Mülk Suresi, Nebe Suresi ve diğer bazı kısa surelerin tefsirleri mevcuttur. Bu durum, zahiri ve batini ilimlerde öylesine derinliği olan birisi için aslında şaşılabacak bir şey değildir. Zira kendisinin, Bağdat'a dışarıdan çözümlenmesi için gönderilmiş bir ibareye hiç fasıla vermeksizin kırk değişik anlam verdiği rivayet edilir.

Abdülkadir Geylani; on üç ilim dalında ders vermekle kalmamış, Hadis, Tefsir, Fıkıh, Kelam ve Edebiyat gibi ilim dallarında çok mühim âlimler de yetiştirmiştir. Onun meşhur halife ve talebeleri arasında, kendisinden Arafat'ta hilafet alan Ebû Medyen Şuayb el-Havari'yi, ömrünün son aylarında hazretin yanından hiç ayrılmayan İbn Kudâme'yi, ünlü tarihçi ve alim Sem'anî'yi, kadı Ebû Ya'la el-Kebîr'i, Hanbelilerin kadısı Ebû Ya'la es-Sağîr'i, meşhur âlim Abdulganî el-Makdisî'yi ve Nehru'l Kadiyye adlı kitabımızda hayat hikâyelerini anlattığımız üzere daha nicelerini sayabiliriz.

Bu tefsirde de Hz. Pir'in derin, tamamen orijinal ve diğer tefsirlerden oldukça farklı üslubunu görmek mümkündür. Mesela, Besmele'nin, o surenin içeriğine göre 114 ayrı farklı tefsiri yapılmıştır ki, diğer tefsirlerde böyle bir şey yoktur. Yine bu tefsirde diğer hiçbir tefsirden alıntı yapılmamıştır. Bir ayetin tefsiri esnasında zaman zaman diğer ayet ve hadisler kullanılmakla birlikte, Hz. Ali ve İbn Abbas'ın dışında hiç kimseden de herhangi bir nakilde bulunulmamıştır. Yani tamamen orijinal bir tefsirdir. Bu hususta Fatiha Suresi'nin son iki ayetinin diğer tefsirlerden ne kadar farklı ve umumi bir mana ile tefsir edildiği açıkça görülebilir. Surelerin fâtiha (girişleri) ve hatimleri (sonuçları) da nev'i şahsına münhasırdır.

Mütercimler: Prof. Dr. Dilaver Güler • Prof. Dr. Ahmet Yılmaz • Doç. Dr. Tahir Uluç • Doç. Dr. Osman Nuri Küçük

Doç. Dr. Mustafa Çakmaklıoğlu • Yrd. Doç. Dr. İbrahim Işıtan • Dr. Fadıl Geylani • Abdülaziz Ceylani

Ali Çoban • Betül Güçlü